

Kun pörssin kevät koittaa, odotukset ovat nupullaan

Metaforat yleistajuistamisen välineinä Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa

Petra Pietilä

Pro gradu -tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Petra Pietilä

Kun pörssin kevät koittaa, odotukset ovat nupullaan. Metaforat yleistajuistamisen välineinä Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa

Sivumäärät: 45 sivua

Tämä pro gradu -tutkielma syventyy kandidaatintutkielmassani (Elers 2022) käsiteltyyn aihepiiriin, sijoitus kirjallisuudessa käytetyn talouskielen metaforiikkaan. Tarkastelen aihetta lähdealueittain Merja Mähkän ja Unna Lehtipuun (2020) Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksen kautta. Kvalitatiivisen tutkimukseni päätavoitteena on selvittää laajemmin, millä tavoin taloustieteellisiä merkityksiä metaforisoidaan sekä minkälaisiin elämänalueisiin erityisesti sijoittaminen rinnastetaan.

Luonteeltaan teoreettisessa tutkimuksessani käytän aineistona metaforisia ilmaisuja, jotka olen kerännyt Mähkän ja Lehtipuun kirjoittamasta sijoitusoppaasta. Viime vuosina teos on ollut alansa myydyimpiä tietokirjoja, ja tämän vuoksi pidän juuri kyseisen aineiston analysoimista tarpeellisenä. Tutkielman tarkoituksena on esitellä teoksesta poimittujen metaforien lähdealueita eli jäsennystapoja, jotka rinnastuvat talouskieleen.

Kandidaatintutkielmani tarjosi yleiskuvan lähdealueista, joiden analyysiin uppoudun tässä työssä tarkemmin.

Koska työssäni tutkitaan sitä, minkälaisia merkityksiä taloudelle ja sijoittamiselle voidaan antaa metaforisten ilmaisujen avulla, se edustaa kielitieteellisesti kuvaannollisen kielenkäytön tutkimusta. Tarkempia alakäsitteitä ovat metaforat sekä lause- tai sanasemantiikka riippuen tarkasteltavasta kielen yksiköstä. Lähestymistapa on kognitiivinen. Käytänkin tutkimukseni kannalta olennaisin osin kognitiivisen metaforateoriaa, jonka kehittäjiä ovat George Lakoff ja Mark Johnson sekä Zoltán Kövecses.

Kuten jo kandidaatintutkielmastani kävi ilmi, tutkimuksen tulokset osoittavat sijoitusoppaassa esiintyvien metaforien olevan käytännönläheisiä. Yleisimmät lähdealueet, ruoka ja juoma, liike, ihminen sekä luonto, rinnastuvat arkielämään. Abstraktia talouskieltä konkretisoidaan ja havainnollistetaan siis sellaisin konnotaatioin, jotka ovat oletettavasti tuttuja. Niiden avulla talouden maailmaa voidaan hahmottaa yleistajuisemmin. Tulokset jättävät kuitenkin vielä jatkotutkimuksen varaa esimerkiksi siltä osin, demokratisoivatko metaforat talousalan kieltä taloudellisen osallisuuden edistämisen kannalta.

Avainsanat: metafora, semantiikka, talousalan kieli, sijoittaminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Talouseläen kielen ominaisuuksia	7
3	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	10
3.1	Metaforan käsite	10
3.2	Kognitiivinen metaforateoria	11
4	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	14
5	Talouškielen metaforat ja niiden lähdealueet	17
5.1	Ruoka ja juoma	17
5.2	Liike	22
5.2.1	Autoilu	22
5.2.2	Urheilu	25
5.2.3	Eteneminen ja matkanteko	28
5.3	Ihminen	30
5.4	Luonto	33
5.5	Muita metaforia ja lähdealueita	38
6	Päätelmiä	41
	Lähteet	43

1 Johdanto

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani Merja Mähkän ja Unna Lehtipuun (2020) kirjoittamassa Sijoittajaksi 7 päivässä -sijoitusoppaassa esiintyviä metaforisia ilmaisuja, joilla kielennetään ja havainnollistetaan taloustieteellisiä merkityksiä. Mukana tarkastelussa on myös joitakin vertauksia esimerkinomaisina poimintoina.

Tutkimus on jatkoa kandidaatintutkielmalleni (Elers 2022), joka osoitti yleisimpien metaforien olevan varsin käytännönläheisiä, sillä ne perustuvat konkreettisiin lähdealueisiin. Pro graduni pyrkimyksenä on laajentaa ja syventää tätä näkökulmaa sekä lopuksi pohtia kansantajuisiksi tarkoitettujen metaforien todellista roolia taloudellisen tasa-arvon rakentamisessa.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Minkälaisia metaforia Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa hyödynnetään havainnollistamisen keinoina?
2. Millaisiin lähdealueisiin ja merkityksiin talous rinnastetaan?

Olen luokitellut jo kandidaattivaiheessa teoksesta aineistoksi kerätyt metaforat lähdealueittain, eli niistä kaikista on löydettävissä ominaisuuksia, jotka sopivat kohdealueen eli kuvailun kohteena olevan käsitteen kuvaamiseen. Tällä tarkoitan sitä, että teoksen kirjoittajat ovat muodostaneet talouden ja sijoittamisen kohdealuetta kuvaavia metaforia useiden lähdealueiden pohjalta. Kandidaatintutkielma rajautui keskittymään yleisimpiin lähdealueisiin, mutta tässä tutkielmassa on laajuutensa vuoksi mahdollisuuksia ja potentiaalia syvempään ja kattavampaan analyysiin.

Aineiston olen valinnut alun perin oman kiinnostukseni pohjalta. Idea sen hyödyntämisestä tutkimusmielessä tuli vuonna 2021 kandidaatintutkielman aihetta pohtiessani. Luin silloin Mähkän ja Lehtipuun kirjaa, jonka tekstissä käytetty metaforiikka oli mielestäni varsin viihdyttävää, oivaltavaa ja ennen kaikkea havainnollistavaa. Ylipäätään sijoittamiseen liitetyillä metaforilla on ollut kaikessa osuvuudessaan ja kuvaavuudessaan tärkeä rooli siinä, miten olen aikoinaan kiinnostunut aiheesta harrastuksena. Henkilökohtaisten syiden lisäksi mainittakoon, että vuonna 2019 ensimmäisen kerran julkaistu teos on ollut alallaan yksi 2020-luvun suosituimpia tietokirjoja (Suomalainen kirjakauppa 2021). Voisi siis ajatella, että

merkittävyytensä vuoksi juuri tästä sijoitusoppaasta kerätyllä aineistolla lienee painoarvoa tutkimuksellisessa mielessä.

Kvalitatiivisten tutkimusteni taustalla on myös yhteiskunnallinen muutos: koronapandemian ja Ukrainan sodan vaikutukset talouspolitiikkaan ovat saaneet ihmiset tietoisemmiksi rahankäytöstään. Tämä on kasvattanut merkittävästi mielenkiintoa talousosaamista, säästämistä ja sijoittamista kohtaan. Yhä useampi suomalainen omistaakin sijoitusrahastoja tai pörssiosakkeita (Tilastokeskus 2023). Talouden ja alan kielen asema yhteiskunnassa on siis entistä näkyvämpi ja keskeisempi. Siksi siihen liittyvien kytkösten ja metaforisten käsitysten kielitieteellisen tutkimuksen tarve on perusteltua.

Vaikeaselkoiset, abstraktit käsitteet ovat ominaisia talouskielelle. Tarkastelemani sijoitusoppaan kirjoittajat Mähkä ja Lehtipuu ovat sähköpostitse ja Facebook Messengerissä käydyissä keskusteluissamme (2021) kertoneet pyrkineensä demokratisoimaan ja kielentämään yleistajuisiksi tätä talouden termistöä esimerkiksi havainnollistavien metaforien avulla. Menettely onkin talousalalla yleinen, sillä taloustekstit sisältävät enemmän vertauskuvia kuin kenties tiedostammekaan: puhutaan *härkä- ja karhumarkkinoista* sekä *kurssiraketeista ja putoavista puukoista*. Fennistiikassa tutkimusta aiheesta ei kuitenkaan ole tehty paljoakaan, kuten ei metaforien tutkimusta tietokirjallisuudessa ylipäätään. Metaforat on perinteisesti yhdistetty erityisesti lyriikkaan ja muuhun kaunokirjallisuuteen, vaikka tosiasiasa niiden esiintyvyys ulottuu kaikkialle (Tieteen termipankki 2023). Erityisesti taloudellisen osallisuuden toteutumisen kannalta juuri taloustekstien kielen yleistajuisuuden tutkimiselle on tarvetta.

Sekä kandidaatintutkielmani että pro graduni teoreettinen viitekehys rakentuu kognitiivisen metaforateorian pohjalta. Koska työssäni tutkitaan sitä, minkälaisia merkityksiä erilaisilla metaforilla voidaan rakentaa, se edustaa kielitieteellisesti kuvaannollisen kielenkäytön tutkimusta. Tarkempia alakäsitteitä ovat metaforat sekä lause- tai sanasemantiikka riippuen tarkasteltavasta kielen yksiköstä. Keskeisenä näkökulmana metaforiin keskittyvässä tutkimuksessa on erityisesti yhdysvaltalaisen George Lakoffin ja Mark Johnsonin (1980) kehittämä kognitiivinen metaforateoria, jonka esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa. Myös Zoltán Kövecsesin (2005, 2010) näkemykset nousevat vahvasti esille teoreettisessa viitekehyksessä.

Luvussa 2 lähdän liikkeelle talousalan kielen ominaisuuksista. Tutkimukseni teoreettista viitekehystä esittelen luvussa 3, ja luvussa 4 puolestaan luonnehdin hyödyntämäni

tutkimusmenetelmää ja -aineistoa. Varsinainen analyysini alkaa luvusta 5. Se pohjautuu sijoitusoppaasta keräämääni aineistoon eli teoksessa esiintyviin metaforiin. Niiden tarkastelu perustuu lähdealueuokitteluun. Luvun 5 alaluvuissa esittelenkin aineiston keskeisimpiä lähdealueita, joiden metaforisista ilmaisuista nostan erityyppisiä esimerkkejä. Näin pyrin kartoittamaan metaforien funktioita, niiden taustalla vallitsevia käsityksiä sijoittamisesta ja taloudesta sekä luomaan siis mahdollisimman kattavan yleiskuvan talouskielen metaforiikasta. Luvussa 6 teen tutkimustuloksista vielä loppukoonnin sekä päätelmiä. Pohdin myös analyysini merkitystä tietokirjallisuuden metaforiikan tutkimuksessa sekä mahdollisia toimenpiteitä tulevaisuuden tutkimukseen.

2 Talousalan kielen ominaisuuksia

Tarkastelen aluksi joitakin talouskielen ominaisuuksia sekä alan tutkimusta. Yleisesti talouden alalla käytettyä kieltä voisi luonnehtia esimerkiksi tekniseksi, analyttiseksi ja kansainväliseksi erikoisalan kieleksi, jota ei kuitenkaan voida pitää yhtenä yhtenäisenä tekstilajina tai homogeenisena kielenä (Koponen 2007, 4). Perinteisesti kielellinen näkökulma on jäänyt talouden viitekehysessä vähemmälle huomiolle, ja kielikäsitteet käyttöaloihin ovatkin yleisesti ottaen melko kapeita. Sekä kielenkäyttötavat että merkitykset ovat talouden saralla pitkälti ideologisesti rakentuneita (Pietilä 2022). Talous on kuitenkin ilmiönä niin monitasoinen, ettei talouskielen määrittely, saati kokonaisvaltaisesti pätevän tutkimuksen tekeminen kielen ominaispiirteistä ole aivan yksinkertaista.

Pirjo Karvonen (1999) esittelee artikkelissaan joitakin talousalan teksteille tyypillisiä ominaispiirteitä. Karvosen mukaan taloustekstit ovat usein teknisiä diskursseja, jotka kuvaavat taloudellisia toimintoja itsenäisinä ilmiöinä eli automaatioina. Toteutuakseen ne eivät siis aina edellytä inhimillistä agenttia eli ihmistä. Tekstien lauseet rakentuvat abstrakteista sanoista ja niiden suhteen tai arvon esittelemisestä, mikä onkin luontevaa varsinkin tilastosuureita tarkasteltaessa. Aktiivisen toimijan roolissa voivat olla yhteisön nimittämät abstraktiot, joiden tarkoituksena on kuvata vaikutussuhteita ja aiheuttajia. Niihin liittyy runsaasti arvovarauksia ja asenteita, jotka ovat keskeisiä yhteisön maailmankuvan kannalta. Kun edellä kuvatun kaltaiset abstraktiot, kuten lama, ovat aktiivisen toimijan roolissa, niille voidaan siirtää vastuuta ja sitä kautta selittää esimerkiksi ikäviä tapahtumia. Toimintojen aiheuttajat saavatkin inhimillisiä, personoituja piirteitä. (Karvonen 1999, 151–158.)

Talousalan teksteissä esiintyy tyypillisesti myös erilaisia graafeja, tilastoja ja kuvioita sekä niiden kielellisiä vastineita eli esimerkiksi kuvauksia graafien sisällöistä. Niiden tarkoituksena on kuvata määriä ja muutoksia. Taloustieteen aateympäristöön sisällytetään määrien ideologia sekä positivistinen tieteentekotapa: ilmiöiden tarkastelu perustuu kasvunäkökulmaan, ja merkityksellisiä ovat lähinnä kaikki mitattavissa olevat seikat. Graafikielessä muutosverbejä korvataan teknisluonteisemmilla verbeillä, joiden tarkoituksena on kuvata tarkasteltavana olevaa asiaa tietyin periaattein mitattavaksi muutettuna. (Karvonen 1999, 154.)

Vaikka talous on lähes kaikkia koskeva ilmiö, alan kieleen sosiaalistuminen edellyttää huolellista perehtymistä tai asiantuntemusta, koska talouden tekstit sisältävät paljon

erikoisalan sanastoa sekä irrallisia ja osin aukkoisiakin, faktoina pidettyjä väitteitä. Monet yksittäiset ilmaukset ovat kiteytyneitä, ja alan kieli sisältää runsaasti kulttuurisia piilotekstejä, jotka ovat diskursseiltaan eriytyneitä ja professionaalisia (Elers 2022). Tällainen erikoistuneisuus näkyykin alan puhettavassa ja teksteissä: monien talouden ilmiöiden kuvaaminen konkreettisin keinoin on miltei mahdotonta, jos tarkoitus ei ole menettää spesifiä tietoa niistä. Joitakin talousalan kieleen liittyviä näkökulmia ja arvovarauksia ei siis voida populaaristaa, ellei niille luoda rinnakkaista, yleistajuista merkkijärjestelmää (Karvonen 1999, 154, 165). Epähavainnollisuuksien hahmottaminen konkretian avulla on välttämätöntä myös taloudellisen osallisuuden lisäämiseksi: taloudellisen toimintakyvyn vahvistaminen esimerkiksi talouden abstraktioita konkreettistamalla vakauttaa koko yhteiskuntaa, kun kansalaisten taloudellinen hyvinvointi lisääntyy (Pietilä 2022). Vaikka Inkaliisa Vihosen (2005) mukaan kansantalouden peruskieli on vakaata, uutta terminologiaa syntyy jatkuvasti esimerkiksi kansainvälistymisen myötä. Talousteksteissä viliseekin paljolti englannin kielestä peräisin olevia sivistyssanoja *investoinneista transaktioihin*.

Sari Koponen (2007) on tehnyt pro gradu -tutkielman talousalan tekstien metaforiikasta. Koponen tarkastelee ja vertailee kääntäjän näkökulmasta metaforia, joita on käytetty suomen- ja saksankielisissä talousteksteissä. Tutkielmassa nostetaan esille metaforiikan alakohtaisuus. Koposen mukaan (2007, 50) yleisimpiä lähdealueita kyseisen tutkimuksen suomenkielisessä aineistossa ovat ihminen, luonto, ilmasto, kilpailu ja sota. Näiden rinnastaminen talouden ilmiöihin osoittautuu samankaltaiseksi myös saksan kielessä (Koponen 2007, 76). Koposen analyysistä kuitenkin ilmenee, että suomenkieliset metaforat edustavat saksankielisiä konkreettisempia osa-alueita, kuten arkielämää.

Kieli on käyttötilanteistaan riippuvaista. Talousalan tekstit tarjoavatkin välineitä erilaisten aihepiirien käsittelyyn, sillä merkitysjärjestelmän valinta viestii maailmankuvasta. Tarkastelen tutkielmassani talouskielessä esiintyviä metaforia, mutta ilmiö on mahdollista kääntää myös toisinpäin. Onkin mielenkiintoista havaita talouskäsitteiden levinneen metaforisina ilmauksina myös muuhun kielenkäyttöön: talous voi siis toimia myös metaforan lähdealueena, ja sillä on oma näkökulmansa erilaisten ilmiöiden ymmärtämiseen, puhutaan sitten rakkaudentunnustusten kärsimästä *inflaatiosta* tai koulutuksesta *hyvänä sijoituksena* (Karvonen 1999, 166). Vastaavasti arkikielessä esiintyy siis yhtä lailla talouden tarkoitteiden ryhmään, käsitekenttään ja lähdealueeseen luokittuvia metaforia.

Koko talouden alan kielen käsittävää metaforatutkimusta ei juuri voida tehdä, sillä tarkkarajaisuus on sen laajalla kentällä mahdotonta. Talous ja sen tekstit voidaan luokitella monin eri tavoin. Koska tarkastelen tutkielmassani sijoitusoppaassa käytettyjä metaforia, on tarkoituksenmukaista keskittyä luonnehtimaan nimenomaan sijoitusalan kieltä. Se sisältää monia yhtymäkohtia talousteksteissä yleisesti käytettyyn, vakiintuneeseen käsitteistöön esimerkiksi kansantaloustieteestä, mutta myös omaa erikoissanastoaan. On olennaista huomioida, että tarkastelemani teoksen metaforinen kieli on suunnattu kirjan kohdeyleisölle eli aloitteleville sijoittajille. Alan termistön oletetaan olevan heille vierasta, jolloin kielellisin keinoin havainnollistaminen on nähty tarpeelliseksi.

3 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tämän luvun tarkoituksena on määritellä metaforan käsite sekä esitellä tutkielmani teoreettista viitekehystä. Tutkielman teoriapohjana on käytetty kognitiivista metafora- eli käsittemetaforateoriaa (Lakoff ja Johnson 1980, Kövecses 2005). Teorian mukaan ajattelu ja ihmisen koko käsitejärjestelmä on pohjimmiltaan metaforista. Lakoffin ja Johnsonin kognitiivista metaforateoriaa käsittelen tarkemmin alaluvussa 3.2, mutta myös luku 3.1 perustuu kyseiseen teoriaan.

3.1 Metaforan käsite

Metaforat määrittävät jokapäiväistä elämäämme, ajatteluamme ja kieltämme. Ne ovat kielellisiä ilmauksia, jotka perustuvat kuvaannolliseen vertaukseen ja poikkeavat leksikaalisten aineistensa peruserkityksestä. Tyypillisesti kyse on abstraktin ilmiön selittämisestä konkreettisemmän ilmiön avulla. (Kövecses 2010, 29.) *Metafora*-sanan etymologinen tausta (kr. *meta, pherein*) viittaa 'siirtymään' tai 'siirtämiseen' (Tieteen termipankki 2023). Metaforien lähtökohtana onkin kahden tarkoitteen välisen ikonisen yhtäläisyyden eli niitä yhdistävän piirteen havaitseminen, jolloin metaforinen samankaltaisuus luodaan kahden elämänalueen eli domaanin välillä (Kuiiri 2000, 45, 94). Samankaltaisuuteen liittyy joukko kiinteitä vastaavuuksia lähde- ja kohdealueen välillä. Lähdealueen valinta taas riippuu inhimillisistä tekijöistä, jotka heijastavat ei-objektiivisia, ei-kirjaimellisia ja ei-olemassa olevia yhtäläisyyksiä lähteen ja kohdealueen välillä (Kövecses 2010, 14, 88). Merkityksellä voidaan siis ajatella olevan kaksi erilaista näkökulmaa, kun jokin asia ilmaistaan toisen lausuman kautta (Lakoff – Johnson 1980, 5). Näistä käytetään myös nimityksiä metaforinen ja kongruentti eli tunnusmerkitön muoto. Metaforisille muodoille ominaista on niiden ilmaantuminen kieleen kongruentteja muotoja myöhemmin. Kongruentit muodot toimivatkin ikään kuin pohjana metaforien merkitysten rakentumiselle. (Karvonen 1999, 152.)

Arkikielessä metaforia kutsutaan usein vertauksiksi ilman *kuin*-sanaa. Kövecses (2010) on kutsunut tätä vertaamisteoriaksi. Sen mukaan metafora on kielikuva, jossa asiaa tai sen ominaisuuksia verrataan suoraan toiseen asiaan. Esimerkiksi elämän mieltäminen eräänlaisena matkana lienee yksi yleisimmin käytetyistä ja tunnetuimmista universaaleista metaforista. Lisäksi metaforia vilisee kieleen vakiintuneissa idiomeissa, ja monilla sanoilla ja ilmaisuilla on myös metaforiset juuret, vaikka niitä ei enää alkuperäisessä tarkoituksessaan

käytettäisikään. Metaforat haastavat kielen kirjaimellista ymmärtämistä, ja niillä onkin keskeinen vaikutus sanojen tarkoitteiden muutoksissa. Metafora on merkityksen muutoksen laji, jolla tarkoitetaan merkityksen siirtoa lähdealueelta kohdealueelle. Sana saa uuden merkityksen, mutta sen vanha merkitys ei kuitenkaan poistu kielenkäytöstä. Metaforissa on kyse yhdenlaisen asian ymmärtämisestä ja kokemisesta toisenlaisen asian käsittein. (Lakoff – Johnson 1980, 5.) Voidaan ajatella, että metaforat auttavat hahmottamaan abstraktia muodon antamisen kautta.

Metaforiikka ei rajoitu ainoastaan yksittäisten sanojen kuvallisiin merkityksiin, vaan kyseessä on laajempi kielellinen, käsitteellinen, sosiokulttuurinen ja kehollinen ilmiö (Kövecses 2005, 8–9). Se on metaforisen käsityksen ilmentymä, jota esiintyy erilaisissa kielimuodoissa ja tekstilajeissa. Metaforat ymmärretään siis useilla toisiinsa liittyvillä tasoilla olemassa olevina (Kövecses 2005, 34).

Metaforien roolia on erityisen kiinnostavaa tarkastella talousalan kielessä, jota ei yleisesti ottaen pidetä kovin käytännönläheisenä. Pyrkimys hahmottaa abstrakteja asioita konkretian kautta on ihmiselle luontaisesti ominaista, ja kenties siksi talous onkin yksi yleisimmistä kohdealueista metaforiikassa (Kövecses 2010, 25). Metaforia esiintyy vakiintuneina idiomeina arkisessa kielenkäytössä niin runsaasti, ettei niitä aina välttämättä edes tietoisesti tunnusteta metaforiksi. Niillä käsitteellistetään asioita ja luodaan käsityksiä ympäröivästä todellisuudesta. Kyse on siis ikään kuin kokemuksen ja tietoisesta ajattelun yhdistelmästä, jonka avulla hahmotetaan todellisuutta. Metaforat ovat ennen kaikkea inhimillisiä ajattelutapoja, ihmisen kokemuksen ja kognition ”luonnollisuuksia” vastaavia prosesseja (Kuiri 2000, 45, 91). Niihin syvennyn tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Metaforisten ilmaisujen keinoin rakennetaan merkityksiä. Merkitysopissa eli semantiikassa tutkitaankin kielten tai muiden kulttuurisidonnaisten, jatkuvassa muutoksessa olevien merkkijärjestelmien ilmaisemia, kontekstista irrallisia merkityksiä. Riippuen tarkasteltavana olevasta kielen yksiköstä puhutaan joko lause- tai sanasemantiikasta (Kuiri 2000, 11–12). Yhden tarkoitteen konstruoimisen sijaan ilmaukset ovat tulkintoineen osa merkityksenantojärjestelmää kokonaisuudessaan (Karvonen 1999, 158).

3.2 Kognitiivinen metaforateoria

Lakoffin ja Johnsonin käännteentekevässä klassikkoteoksessa (1980) esitellyn kognitiivisen metaforateorian mukaan ihminen toimii ja ymmärtää kokemansa metaforisesti toiselta

käsitteentältä peräisin olevien ilmaisuksen kautta (Lakoff – Johnson 1980, 116). Käsitteet muodostavat siis sosiaalisen todellisuuden, jota mallinnetaan metaforisten skeemojen eli abstraktimman tason yleistysten kautta. Asioiden hahmottaminen perustuu paitsi käsitteellisyyteen ja abstraktiuteen, myös havainnollisuuteen, konkretiaan ja kuvallisuuteen arkisessa kielenkäytössä. Keskeisiä tekijöitä käsitteenmuodostuksessa ovat myös kehollisuus, jaettu kulttuurista sekä yhteisö. Esimerkiksi tilasuhteiden kehollinen käsittäminen on usein kulttuurisidonnaista (Kövecses 2005, 79–83).

Toisin kuin klassisesti on ollut tapana tulkita, metaforat eivät ole vain runoudelle ja kaunokirjallisuudelle tyypillistä luovaa kielenkäyttöä, vaikka niitä voidaankin pitää ornamentaalisenä kielenkäyttönä (Kövecses 2005, 1). Sen sijaan Lakoffin ja Johnsonin teorian painopiste on metaforien kognitiivisuudessa ja systemaattisuudessa: ne ovat sidoksissa metaforisiin käsitteisiin systemaattisesti (1980, 7). Metaforat ovat siis kognitiivisia, rakenteelliseen vastaavuuteen perustuvia prosesseja, joissa asioita käsitteellistetään toisen asian termein käsitejärjestelmien tasolla. Kyse on käsitejärjestelmien välisestä vuorovaikutuksesta. Metaforat ovat osa paitsi arkipäivän viestintää, myös teoreettisia erikoisalan asiatekstejä.

Abstraktien ja metaforisten ilmausten fyysinen alkuperä heijastuu kieleen. Metaforat ovat laaja, rinnakkainen osa jokapäiväistä kielenkäyttöämme, ajatteluamme ja toimintaamme. Niiden keinoin voidaan hahmottaa todellisuutta ja antaa ilmiöille uusia merkityksiä. Ihmisen toiminta perustuukin kognitiivisiin mielikuvamalleihin sekä hierarkioihin. Ajattelun rakenteet ja kieli kulkevat siis käsi kädessä (Lakoff – Johnson 1980, 3–5, 10–13). Metaforaa voidaan nimittää eräänlaiseksi parallelismiksi eli rinnakkaisuudeksi kielen ja todellisuuden välillä.

Myös Kaija Kuiri (2000) luonnehtii teoksessaan metaforia kognitiivisina prosesseina. Metaforissa ei ole kyse ainoastaan kielikuvista, vaan niiden avulla voidaan käsitteistää kokonaan uusia elämänalueita vanhojen mallien mukaisesti. Näin niille muodostuvat samanlaiset rakenteet ja funktiot, eli uusia domeaneja ikään kuin otetaan haltuun tuttujen konnotaatioiden kautta. Sen myötä uudet elämänalueet saavat myös vanhan mallin kaltaisen luonteen. Huomattakoon, että tällainen rinnastaminen ja metaforinen mallintaminen on kuitenkin vain osittaista, sillä koko ajateltavissa olevaa domania ei yleensä siirretä sellaisenaan uudelle alueelle. Lisäksi uutta domania ei käsitteistetä ainoastaan vanhan mallinsa kautta, vaan sen tarkasteleminen ja rinnastaminen on mahdollista varsin rajattomasti

eri näkökulmista. Esimerkiksi ajan ja rahan domaanit assosioituvat usein rinnasteisiksi: aikaa voi kuluttaa, tuhлата tai säästää (Kuiri 2000, 91–95).

Lakoffin ja Johnsonin kognitiivisen metaforateorian mukaan metaforat voidaan jakaa innovatiivisiin eli ns. eläviin tai luoviin sekä konventionaalisiin eli ns. kuolleisiin ja läpinäkymättömiin metaforiin, jotka ovat niin vakiintuneita kieleen, ettei niiden alkuperää tunnisteta, saati koko ilmauksen metaforisuutta. Metaforat voidaan luokitella myös kolmeen luokkaan tilan hahmottamisen perustan mukaan: strukturaalisiin eli rakennemetaforiin kuten käsittemetafora SIOITTAJA ON RUOKAILIJA¹, orientoiviin eli suuntametaforiin kuten käsittemetafora TUOTTOTAVOITE ON KORKEUSHYPYN RIMA, sekä ontologisiin metaforiin kuten käsittemetafora SIOITUS ON ELÄVÄ OLENTO. Lyhyesti määriteltynä rakennemetaforat perustuvat siis systemaattisuuteen ja rakenteelliseen samankaltaisuuteen, suuntametaforat puolestaan spatiaaliseen orientaatioon, suuntaisuuteen ja fyysisiin ja kulttuurisiin kokemuksiin, sekä ontologiset metaforat personifikaatioon ja kokemuksiin fyysisten objektien kanssa. (Lakoff – Johnson 1980, 4–5, 14–15, 25, 55.) Hyödynnän tätä jaottelua aineistoa analysoidessani, vaikkakin on syytä huomioida, ettei monipiirteisten metaforien luokittelu näihin ole aina yksioikoista tai selvärajaista.

Zoltán Kövecses (2005, 4–5) väittää metaforiikan ja kulttuurin suhdetta käsittelevässä teoksessaan, ettei Lakoffin ja Johnsonin teoria ole riittävän kattava koskeakseen kaikkia nykymaailman kieliä ja kulttuureita. Kövecses edustaa kuitenkin samaa kognitiivista koulukuntaa, ja hänen metaforamallinsa onkin Lakoffin ja Johnsonin klassisen mallin edelleenkehitemä. Koska kognitiivista metaforateoriaa pidetään edelleen metaforatutkimuksen kulmakivenä, perustan tutkimukseni siis ensisijaisesti siihen.

---

¹ Käytän tutkielmassani Lakoffin ja Johnsonin suosimaa merkintätapaa, jossa käsittemetaforat kirjoitetaan kapiteelein. Niillä esitetyt käsittemetaforat edustavat yleistä konkrētisista metaforisista ilmauksista.

4 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Laadullisen tutkimukseni aineisto koostuu Merja Mähkän ja Unna Lehtipuun Sijoittajaksi 7 päivässä -sijoitusoppaasta keräämistäni metaforaesintymistä sekä lisäksi muutamista vertauksista, jotka ovat mielestäni niin osuvia, että ne ansaitsevat olla mukana omina esimerkkipoimintoinaan. Aineisto on sama kuin kandidaatintutkielmassani (2022), ja se kattaa laskutavasta ja tulkinnasta riippuen yhteensä noin 450 metaforaa ja vertausta. Mähkän ja Lehtipuun teos kuuluu aikamme suosituimpiin talousalan tietokirjoihin (Suomalainen kirjakauppa 2021). Se perustuu seitsemälle päivälle jaoteltuun ohjelmaan, jossa käydään läpi sijoittamisen peruseriaatteita sekä opastetaan alkuun rahasto- ja osakesijoittamisessa.

Olen ollut yhteydessä Mähkään ja Lehtipuuhun sähköpostitse ja Facebook Messengerin kautta alun perin kandidaatintutkielmani tiimoilta vuonna 2021. Heidän mukaansa teoksessa on pyritty käyttämään konkreettisia keinoja ja mahdollisimman yleistajuista kieltä, esimerkiksi havainnollistavia metaforia. Kirjoittajat ovatkin kertoneet tavoitteestaan tehdä talouskielestä ymmärrettävää koko kansalle ja demokratisoida sitä ”pois valkokaulusdiilereiden yksityisomaisuudesta”. Käymissämme keskusteluissa esille on noussut myös pohdintaa siitä, onko teoksen lukujen välillä tyylillisiä eroja kirjoittajan vaihtumisen takia. Kirjoittajat kertovat Mähkän vastanneen kirjan ensimmäisestä puoliskosta ja Lehtipuun kirjoittaneen jälkimmäisen osion rahastoista alkaen. Jälkieditointi on kokonaan Mähkän käsialaa. Eroja on kuitenkin yritetty heidän mukaansa häivyttää, enkä ainakaan itse näe syytä olla tästä eri mieltä. Mielestäni Mähkän metaforat ovat hausempia ja kielellisesti rikkaampia, mutta tämä on vain subjektiivinen näkemykseni.

Olen kerännyt tutkimukseni aineiston kirjoittamalla kaikki Mähkän ja Lehtipuun teoksessa esiintyvät, talouteen ja sijoittamiseen viittaavat innovatiiviset metaforat yhdeksi listaksi. Tämän jälkeen olen tarkastellut listaamissani metaforissa ilmeneviä lähdealueita ja luokitellut ne värikoodein (esim. liike = sininen). Olen päätenyt tyypittelemään aineistoni lähdealueittain, koska tapa on metaforien tutkimuksessa yleinen.

Käsittelyluvun seuraavissa alaluvuissa käsittelen aineistoa kandidaatintutkielmani tapaan esittelemällä erityisesti talouskieleen rinnastuvia lähdealueita ja nostamalla niistä muutamia esimerkkejä. Alaluvut onkin rakennettu lähdealueittain. Lisäksi pyrin luokittelemaan metaforat strukturaalisiin, orientoiiviin ja ontologisiin metaforiin kognitiivisen metaforateorian pohjalta. Sanojen merkityksien tarkastelussa olen käyttänyt apuna Kielitoimiston sanakirjaa.

Analysoin aineistoani tarkastelemalla keräämiäni metaforien yleisimpiä ja toistuvimpia lähdealueita. Olen jäsentänyt ne aineistolähtöisesti jo kandidaatintutkielmani työstämisen yhteydessä. Lähdealueita tutkimalla voidaan selvittää, minkälaisiin asioihin taloutta ja erityisesti sijoittamista rinnastetaan.

Toistuvuudeltaan selkeästi yleisimpiä lähdealueita eli ikään kuin laajempia tutkimusaineistosta nousevia diskursseja on analyysini mukaan neljä: ruoka ja juoma, liike, ihminen sekä luonto. Ne ovat osin linjassa Zoltán Kövecsesin (2010) luettelemien yleisimpien lähdealueiden kanssa, joita ovat muun muassa ihminen, eläimet, kasvit, pelit ja urheilu, raha ja talous, ruoanlaitto ja ruoka sekä liike ja suunta. Kövecses on eritellyt lähdealueet yksityiskohtaisemmin. Esimerkiksi eläimet ja kasvit ovat hänen näkemyksensä mukaan erillisiä lähdealueita, kun itse olen niputtanut ne yhteen luonto-lähdealueen alle mielekkään rajauksen vuoksi.

Metaforien ja vertausten luokittelu edellä mainittuihin lähdealueisiin on ollut jo kandidaatintutkielmassani aineistolähtöistä. Tässä tutkielmassa analyysi kuitenkin syventyy tarkastelemaan metaforia myös Lakoffin ja Johnsonin (1980) jaottelun kautta, jossa metaforat voidaan luokitella ontologisiin, rakenne- ja suuntametaforiin. Huomionarvoista on se, että vaikka edellä mainitut luokat ovat määritelmiltään varsin tarkkarajaisia, yksittäisten metaforien kategorisointi vain yhden luokan raameihin ei ole täysin aukotonta, sillä usein metaforilla voi olla piirteitä useammasta kuin yhdestä luokasta. Pyrin ottamaan tämän huomioon analyysissä parhaani mukaan.

Kielellisessä analysoinnissa on käytetty menetelmänä sisällön erittelyä. Kyseessä on laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus, jolla tavoittelen sijoittamisen metaforien kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Laadullisella aineistopohjaisella menetelmällä tarkoitetaan aitojen kielenkäyttöaineistojen syvällistä tarkastelua, jolle on ominaista määrällistä korpustutkimusta pienempien tutkimusaineistojen käyttö. Näin tutkimuskohdetta on mahdollista tarkastella yksityiskohtaisemmin jopa yksittäisten aineistoesiintymien kautta. (Luodonpää-Manni – Ojutkangas 2020, 414.) Omaan tutkimukseeni menetelmä soveltuu erityisen hyvin juuri aineiston koon sekä tarkastelemani ilmiön monitahoisuuden vuoksi.

Tutkimukseni noudattaa yleisiä eettisiä periaatteita sekä Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) laatimia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että olen analysoinut aineistoni huolellisesti ja tarkasti alkuperäisen teoksen tekijöitä kunnioittaen.

Tutkimuksen reliabiliteetin olen arvioinut hyväksi asianmukaisesti dokumentoidun aineistoni ja siitä tarjottujen esimerkkien kattavuuden perusteella.

Seuraavaksi siirryn analysoimaan keräämäni aineistoa lähdealueittain. Luvun loppuksi vielä käsittelen tutkimustuloksia analyysin pohjalta.

5 Talouskielen metaforat ja niiden lähdealueet

Tämän luvun tarkoituksena on esitellä esimerkkipoimintoja aineistosta sekä analysoida niitä lähdealueuokittelun valossa. Aineistostani nousseet neljä yleisintä lähdealuetta, ruoka ja juoma, liike, ihminen sekä luonto, ovat esimerkkeineen samoja kuin kandidaatintutkielmassani (2022), mutta tässä syvennyn niihin yksityiskohtaisemmin esimerkiksi konventionaalisten metaforien luokittelun kautta. Teokseen on sisällytetty runsaasti myös muita metaforia, mutta ne jäävät lähdealueuokittelun ulkopuolelle. Käsittelen muita kiinnostavia metaforia lopuksi yleisluontoisemmin. Lisäksi pohdin, näkyykö aineistossa eroja myös kohdealueissa. Tällä tarkoitan sitä, että tutkin, millaisia talouselämän ilmiöitä kunkin lähdealueen avulla kuvataan.

5.1 Ruoka ja juoma

Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksen toistuvimpia metaforia ovat erilaiset ruokaa, juomaa, syömistapahtumaa ja ruuanlaittoa käsittelevät metaforat, joita aineistossa esiintyy 31 kappaletta. Laaja, konkreettinen lähdealue on käsitteistöltään varsin vakiintunut, arkinen ja tuttu, mikä mahdollistaa sen monipuolisen käytön eri kohdealueiden kuvaamisessa. Ruokametaforat ovatkin esiintyvyydeltään melko tavallisia erityyppisissä teksteissä eri aloilla.

Analysoitavana olevassa aineistossa ruokaan assosioivilla ilmauksilla on kuvattu muun muassa sijoittamiseen liittyviä toimintoja ja kokemuksia, kuten sijoitusvalintojen tekemistä. Myös erilaisten sijoituskohteiden kuvaaminen on yleistä. Alle kokoamissani esimerkeissä 1–6 sijoitustoimintaa kuvataan erilaisin ruokailua, ruuasta nauttimista, ruuanlaittoa ja ruoka-aineita kuvaavin verbein ja substantiivein. Yksityissijoittaja on toimijana rinnastettavissa ruokailijaan tai aktiivisempaan ruuan valmistajaan tai pitkäjänteiseen viljelijään: SIOITTAJA ON RUOKAILIJA TAI RUUANLAIITTAJA. Tämä riippuu hänen sijoitusstrategiastaan.

- (1) [---] sijoitukset voi halutessaan valita niin, että niiden hoitaminen ei ole mikään kesämökin työleiri vaan ennemminkin lomasiirtola, jossa pääset *nauttimaan* työsi *hedelmistä*. (S7P 15)
- (2) Sijoittaessa *nälkä kasvaa syödessä*. (S7P 50)

Ensimmäiseen esimerkkiin sisältyy myös ruokaan liittymätön metafora, jossa sijoittamisen kielletään olevan kesämökin työleiri. Taustalla on käsitys sijoittamisesta haastavana pidettynä toimintana. Metaforalla viitataan myös enemmän perehtymistä ja vaivannäköä edellyttäviin ja

riskialttiimpiin sijoitusmetodeihin, kuten treidaamiseen eli päiväkauppaan, joka vaatii usein kovaa puurtamista ja käy siten miltei kokopäivätyöstä. Lisäksi sijoittaja saa ikään kuin kaksoisroolin viljelijänä. Esimerkissä 2 taasen viitataan innokkuuden ja kiinnostuksen kasvamiseen sijoittamiskokemuksen karttumisen myötä: jos pääsee niin sanotusti jonkin asian makuun, kuten onnistuu vaikkapa saamaan sijoituksilleen hyvää tuottoa, sitä haluaa lisää eli tekee mieli ostaa esimerkiksi lisää sijoituskohteita – aivan kuten ruuan maistuessa hyvältä sitä halutaan yleensä ottaa lisää. Into ruokkii siis intoa. Kun on saavuttanut ensimmäisen, vaatimattomamman tavoitteen, alkaakin haluta lisää ja yhä kunnianhimoisempia tavoitteita. Tämä vakiintuneeksi idiomiksi muodostunut metafora toimii myös hyvänä esimerkkinä siitä, miksi metaforia ei ole tarkoitettu kirjaimellisesti tulkittaviksi. Ajatus nälän kasvamisesta syödessä on absurdi, mutta siinä metaforan hauskuus piileekin. Se toimii myös esimerkkinä siitä, miten lähdealueelta ei tuoda kaikkea sellaisenaan kohdealueelle.

(3) Hajautuksen idea on siinä, että *et laita kaikkia munia samaan koriin*. (S7P 56)

(4) Hajautus on maailman ainut *ilmainen lounas*. *Syö* mukisematta. (S7P 60)

Eri omaisuusluokkiin hajauttamisen perusajatusta havainnollistetaan esimerkeissä 3–4. Niissä rahojen sijoittamista yhteen kohteeseen verrataan klassisesti kananmunakoriin, jossa kori edustaa sijoituskohdetta ja munat sijoitettavaa omaisuutta, ja jakamista eri kohteisiin riskien minimoimiseksi puolestaan kuvataan ilmaisena lounaana. Tällä viitataan hajauttamisen hyötyihin. Hajauttamalla sijoittaja voi minimoida riskit menettämättä tuotto-odotusta.

(5) Rahaston valitseminen on kuin seisoi *loputtoman voileipäbaarin tiskillä*, jossa myyjä kysyy, mitä kaikkia *lisukkeita haluat patonkisi väliin*. (S7P 106)

Riskien minimointiin pyrkivää hajautusta sivutaan myös esimerkissä 5, jossa itselleen parhaiten soveltuvan rahaston valinta rinnastetaan arkiseksi miellettyyn tilanteeseen voileipäbaarin tiskillä. Eri rahastoihin sisällytetyt yhtiöt vaihtelevat esimerkiksi teeman, vastuullisuuden, alan tai maantieteellisen sijainnin mukaan. Valikoimaa on siis kuin patongin väliin valittavissa olevia lisukevaihtoehtoja. Huomionarvoista tässä *kuin*-sanana sisältävässä vertauksessa on myös sijoittajan rooli palveltavana asiakkaana. Vastaavasti rahastoja tai vaikkapa sijoitusneuvontaa tarjoava palvelu, esimerkiksi pankki, on ikään kuin myyjä, joka toimii odotetulla tavalla korvausta vastaan. Koska kyseessä on enemmän vertaus kuin varsinainen metafora, lähteen ja kohteen samastaminen on epäsuorempaa.

- (6) Jälkikäteen katsottuna osakkeet olisi kannattanut *pistää lihoiksi* nopeasti pienellä tappiolla [---]. (S7P 144)

Nostan vielä esille esimerkin 6, jossa esiintyvällä metaforalla tarkoitetaan tappiollisista osakkeista eroon hankkiutumista korvausta vastaan, toisin sanoen siis niiden myymistä. Lihan ja rahan samanarvoistava metafora juontanee juurensa siihen, että lihaa on perinteisesti pidetty arvokkaana raaka-aineena. Ilmaus lienee aikanaan viitannut eläimen teurastamiseen ja lihan hyödyntämiseen, joten tässä asiayhteydessä tappiolliset osakkeet rinnastetaan teuraaksi joutuviin eläimiin. Vastaavasti osakkeiden myyminen vertautuu teurastamiseen ja saadut rahat taasen teuraseläimistä saatuihin lihoihin.

Esimerkeissä 7–12 korostuvat erilaisten sijoituskohteiden ominaisuudet, joita kuvataan erityyppisiin ruokiin viittaavilla sanoilla. Osa metaforista on spesifimpiä, osassa kirjoitetaan ympärilyöreämmin vaikkapa herkuista.

- (7) Osakesäästötilin *pihvi* on sen tarjoamassa veroedussa. (S7P 43)

- (8) [---] varsinainen *sekametelisoppa*, jossa kannattaa olla tarkkana. (S7P 44)

Esimerkissä 7 osakesäästötilin tarjoamaa tilinsisäistä verovapautta verrataan pihviin. Kuten esimerkissä 6, lihan rinnastaminen johonkin arvokkaaseen tai houkuttelevaan perustuu perinteiseen käsitykseen lihansyönnin keskiluokkaisuudesta. Liha mielletään usein myös juhlaruuaksi. Lihaisa ja hintava pihvi onkin usein se paras osa annosta. Osakesäästötilin houkuttelevuus arvo-osuustiliin verrattuna perustuu siis veroetuun. Esimerkissä 8 mainittu *sekametelisoppa* eli kuivatuista hedelmistä valmistettu keitto taas viittaa metaforana sekalaisuuteen ja monimutkaisuuteen. Kyse on sijoittamiseen liittyvien kulujen ja käytäntöjen moninaisuudesta muun muassa eri palveluntarjoajilla. *Sekametelisoppa*-metafora mainitaan myös esimerkiksi Jenni Hurmeen (2001) musiikkiviitteisiä metaforailmauksia käsittelevässä pro gradu -tutkielmassa, jossa sillä viitataan sekavaan musiikkikappaleeseen.

- (9) Niin sanottujen kehittyvien maiden yhtiöiden osakkeita kannattaa hankkia salkkuun kuitenkin *mausteeksi* [---] (S7P 62)

Esimerkissä 9 *mausteilla* tarkoitetaan jollakin tapaa potentiaalisina, mielenkiintoisina ja kokeilemisen arvoisina pidettyjä sijoituskohteita, joiden riskejä ja tuottoja ei voida kuitenkaan taata. Ne tuovat vivahdetta ja jännitystä vakaaseen osakesalkkuun, aivan kuten mausteet tuovat makua ruokaan. Tässä tapauksessa mausteilla viitataan kehittyvien maiden yhtiöiden

osakkeisiin. Kehittyviin markkinoihin sijoitettaessa on syytä huomioida länsimaita voimakkaampi kurssiheilunta sekä toimintaympäristöön liittyvät poliittiset riskit. Niiden maltillista hankkimista salkkuun nimenomaan mausteeksi suositellaan kuitenkin lupaavan tuottopotentialinsa vuoksi. *Mauste*-metafora on tyypillinen myös esimerkiksi musiikkialalla käytetyssä kielessä (Hurme 2001).

- (10) Rahasto on aloittelijalle kuin ohituskaista tai *pikaruokavaihtoehto* sijoittamisen maailmaan. (S7P 102)
- (11) *Suklaapatukan sijaan saat kerralla kokonaisen konvehtirasian* erilaisia yhtiöitä. (S7P 102)
- (12) Rahastoja löytyy *joka makuun* jokaiselta finanssitalolta ja osakevälittäjältä. Suomessa niitä on tarjolla yli 500, maailmalla jo yli 40 000. Todellinen *herkkukauppa* siis. (S7P 104)

Yllä olevissa esimerkeissä 10–12 kuvataan rahastojen etuja, joita ovat erityisesti helppous ja monipuolisuus. Esimerkissä 10 rahastoa kuvataan pikaruokan kaltaisena, helppona ja nopeana matalan kynnyksen vaihtoehtona sijoittamiseen osakekaupankäynnin sijaan. Esimerkissä esiintyy myös liikemetafora RAHASTOSIJOITTAMINEN ON OHITUSKAISTA. Tähän palaan tarkemmin alaluvussa 5.2. Esimerkki 11 rinnastaa rahaston *konvehtirasiaan*, jossa on valikoima erilaisia konvehteja. Rahasto siis pitää sisällään erilaisia yhtiöitä, kun taas yksittäisen yhtiön osakkeiden ostaminen rinnastuu yksittäisen *suklaapatukan* valintaan. Samankaltaista kuvailua on myös esimerkissä 12, jossa rahastovalikoimaa pidetään monipuolisuudessaan *herkkukauppana*.

Ruokaan, juomaan ja syömistäpahtumaan vertautuvat myös monet yleisesti rahaan liittyvät ajatukset, kuten esimerkeissä 13–15.

- (13) [---] rahan *hilloaminen* [---] (S7P 15)

Esimerkissä 13 'hilloamisella' eli hillojen valmistamisella ja etenkin säilömisellä tarkoitetaan tässä asiayhteydessä rahan säästämistä (Kielitoimiston sanakirja, 2023). Toisaalta *hillota* voi tarkoittaa myös jonkinlaista vitkuttelua tai asian pitkittämistä, mitä rahan pitkäjänteinen säästäminenkin toki tietyllä tapaa on.

- (14) [---] tuloja ja eläkettä *nakertaneet* äitiyslomat ja hoitovapaat [---] (S7P 24)

(15) Raha ilman budjettia on kuin *samppanja ilman lasia*. (S7P 166)

Esimerkissä 14 pieni pala kerrallaan tapahtuvaan jyrshintään viittaava *nakertaa*-verbi kuvastaa tulojen ja eläkkeen hiljattaista hupenemista äitiyslomien ja hoitovapaiden myötä:

ÄITIYSLOMAT JA HOITOVAPAAT OVAT NAKERTAJIA ELI JYRSIJÖITÄ. Esimerkin 15 *samppanja ilman lasia* -metaforalla viitataan puolestaan siihen, miten arvostettu asia menettää merkityksensä, kun oleellinen väline sen nauttimiseksi puuttuu. Rahasta on siis enemmän iloa, kun sen käytölle on laadittu budjetti, joka on varsin oleellinen rahankäytön väline.

Valtaosa ruokametaforista on Lakoffin ja Johnsonin (1980) jaottelun mukaan pääpiirteiltään ontologisia, sillä niissä abstrakti asia tehdään ymmärrettäväksi konkretian ja erityisesti fyysisten objektien kautta vaikkapa erilaisia ominaisuuksia antamalla. Yllä olevissa aineistopöiminnöissä esimerkiksi erilaisten sijoitusvaihtoehtojen vertaaminen *voileipäbaarin* tarjontaan tai tuloja *nakertavat* vanhempainvapaat käsitteellistävät abstraktia taloustermistöä arkisin, käytännönläheisin konnotaatioin. Jälkimmäisenä mainitussa kyse on personifikaatiosta, jossa eloton kohde saa elollisen olennon ominaisuuksia. Tässä tapauksessa äitiyslomat ja hoitovapaat elollistetaan jonkin hampaillaan nakertavan olion, kuten jyrсийän, ominaisuudella. Personifikaatio on ontologisten metaforien yleinen ilmenemismuoto, jota käytetäänkin hyvin yleisesti myös talouden käsitteellistämässä (Lakoff – Johnson 1980, 22–33).

Kuten todettua, raja joidenkin luokittelujen välillä voi olla kuitenkin häilyvä. Pohdinkin joidenkin ruokametaforien kohdalla, onko kyse ontologisista vai strukturaalisista eli rakennemetaforista. Esimerkiksi pihvivertaus (esimerkki 7) on lähtökohtaisesti ontologinen metafora, mutta se implikoi samalla rakenteellisen metaforan, sillä veroetu on samanlainen osa osakesäästötiliin liittyviä piirteitä kuin pihvi on osa ruoka-annosta. Rakennemetaforat määritellään kielikuviksi, joissa yhtä käsitettä kuvataan toisen kautta ja näin muodostetaan yhteys kahden tarkoitteen välillä (Lakoff – Johnson 1980, 5). Yhteys perustuu ennen kaikkea systemaattisuuteen ja rakenteelliseen samankaltaisuuteen, joka toteutuu mielestäni esimerkiksi esimerkiksi esimerkissä 8, jossa sijoittamisen vaihtoehtojen maailman ja *sekametelisopan* välille rakentuu systemaattinen analogia.

Arkisuutensa kautta helposti lähestyttävät ruokametaforat muodostavat sijoittamisesta monipuolisen kuvan, jossa harrastuksella on tarjota vaihtoehtonsa erilaisille sijoittajille. Ruokaan, juomaan ja niihin liittyviin toimintoihin viitataan erityisesti sijoituskohteita, hajautusta ja yleisemmin säästämistä kuvattaessa.

5.2 Liike

Aineiston laajin lähdealue on spatiaalinen liike. Tähän kategoriaan olen sisällyttänyt kaikki sekä kuvaannolliseen että kirjaimelliseen ja fyysiseen etenemiseen, kuten autoiluun, urheiluun ja matkantekoon viittaavat metaforat. Myös merenkulku voitaneen kategorisoida liikemetaforiin joiltakin osin, mutta raja on paikoin häilyvä. Siksi lähdealue on myös hieman aukkoinen ja epämääräinen, ja siihen luokitettavia metaforia aineistossa on laskutavasta riippuen 95–100 kappaletta.

Yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että talous ja erityisesti sijoittaminen nähdään liikkuvana, jatkuvassa muutoksessa olevana toimintana. Varsinkin matkanteko kuvastaa metaforana useimmiten jonkinlaista fyysistä liikeprosessia, jossa on alku ja loppu, lähtö ja saapuminen. Metaforalla voidaan siis implikoida esimerkiksi aloittelevan sijoittajan kehitystä ja pääsemistä tavoitteeseensa: toiminnalla on tavoite, jonka saavuttaminen metaforassa vastaa liikkeen päämäärään pääsemistä. Tässä alaluvussa on syytä ottaa huomioon se, että osan esittelemistäni liikemetaforista voi mieltää myös personifikaatioiksi. Oman tulkintani mukaan niissä kuitenkin korostuu enemmän liike kuin inhimillistäminen.

Ennen aineiston liikemetaforien tarkasteluun siirtymistä haluan nostaa esille talousteksteissä yleisesti esiintyvän kilpailun metaforisen skeeman, joka voitaisiin aiheena luokitella myös tämän lähdealueen alle. Muun muassa Miikka Vähänen (2011, 53) nostaa pro gradu -tutkielmassaan käsitteen yhdeksi yleisimmistä lähdealueista eduskunnan talousretoriikassa. Sari Koponen (2007, 60) taas tekee pro gradu -tutkielmassaan tärkeän huomion kilpailuun läheisesti liittyvien voiton ja tappion käsitteiden merkityksestä talouskielessä: yritykset kilpailevat paitsi toisiaan, myös itseään vastaan, kun ne pyrkivät tuottamaan mahdollisimman paljon eli voittamaan. Tappio taas merkitsee edellä kuvatun kilpailun häviämistä. Oman tutkielmanikin aineistossa esiintyy toki jonkin verran kilpailuun, voittoon ja tappioon liittyvää metaforiikkaa, mutta tässä alaluvussa keskityn kuitenkin analysoimaan muita keskeisiksi katsomiani liikemetaforia.

5.2.1 Autoilu

Ensimmäiseksi tarkastelen autoiluun liittyviä metaforia. Itse asiassa jo Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksen takakansitekstissä on eräs autoiluaiheinen metafora, kun kirjan kuvaillaan olevan lukijalle *ohituskaista sudenkuoppien välttämiseksi*. Ajotiellä ohituskaistaa ajaessaan autoilija eli tässä tapauksessa aloitteleva sijoittaja pääsee yleensä etenemään muita autoja eli kenties

muuta aloittelevia sijoittajia nopeammin. Tähän teoksen takakannessakin viitataan: kirja on nopeastikin luettavissa oleva, tiivis ja yleistajuinen opas, jonka lukemalla sijoittamisen aloittamisen luvataan olevan vaivattomampaa. Taustalla vallitsee ajatus sijoittamiseen liittyvistä *sudenkuopista* eli epäonnistumisista, kuten varojen menettämisestä, minkä pelossa ei välttämättä uskalleta edes aloittaa koko harrastusta. Esimerkit 16–20 edustavat autoiluaiheisia metaforia.

- (16) [---] sijoittamisen opetteleminen on samanlaista kuin *autolla ajamisen oppiminen*. Sitäkään ei voi vain teoriassa oppia. Sitä täytyy harjoitella käytännössä, mikä merkitsee sitä, että virheitäkin joskus tapahtuu. (S7P 17)

Esimerkissä 16 sijoittamisen opettelu mahdollisine virheineen rinnastetaan autokouluun, jossa teorialuokkien lisäksi on käytävä ajotunneilla käytännön taitojen kartuttamiseksi, eli kyse on käsittemetaforasta SIOITTAMISEN OPISKELU ON AUTOKOULUN TEORIAOPINTOJA. Itse sijoittaminen edellyttää harjoittelua kuitenkin myös käytännön tasolla eli autolla ajamista. Lisäksi voidaan pohtia sitä, rinnastuuko aineistolähteenä toimiva kirja tässä tapauksessa autokoulun opettajaan.

- (17) Sijoittajana voi hyvin pärjätä *säätämällä sijoitukset täysin autopilotille* [---] (S7P 20)

Esimerkki 17 puolestaan kuvaa sijoitusten automatisointia autopilotille eli automaattiohjaukselle säätämisenä: AUTOMATISOITU SIOITTAMINEN ON AUTOPILOTIN OHJAAMA MATKAAMISTA. Tällä halutaan kannustaa erilaisin tavoittein ja strategiain liikkeellä olevia sijoittajia. Sijoittamilleen rahoille voi saada tuottoa, vaikka automatisoisikin sijoitustoimintansa vaivattomasti esimerkiksi kuukausisäästösopimuksella. Autopilottia käytetään tosin yleisemmin veneissä ja lentokoneissa, joiden ohjaaminen ei ole kovin arkipäiväistä, mutta sitä kehitetään jatkuvasti myös autoteollisuudessa, erityisesti sähköautojen parissa. Siksi olen päätenyt luokittelemaan metaforan juuri autoiluteeman alle.

Empiiristen havaintojeni perusteella sijoituspiireissä käytetään usein kielikuvia *kyydeistä*: *kyytiin lähdetään*, *kyydissä ollaan* tai *kyydistä jäädään* tai *päästään pois*. Talousjargonissa niistä puhuttaessa tarkoitetaan erilaisten sijoituskohteiden ostamista, omistamista ja myymistä. Pörssin heilunta muistuttaakin toisinaan vauhdikasta kulkuneuvoa. Korkea volatilitteetti eli hintavaihtelun voimakkuus on ominaista varsinkin kryptovaluutoille, joiden kontekstissa kyytikielikuvien käyttö on erityisen yleistä: *kyytiin lähteminen* eli vaikkapa

bitcoinin ostaminen nähdään tietynlaisena riskinottona, *kyydissä pysyttelyllä* viitataan pitkän tähtäimen sijoittamiseen sekä niin sanottuun osta ja pidä -taktiikkaan, ja *kyydistä pois jääminen* rinnastuu sijoitustuotteesta luopumiseen eli myymiseen, kuten alla olevassa esimerkissä 18. Tätä kuvaa käsittemetafora SIJOITUSKOHDDE ON KULKUNEUVO JA SIJOITTAJA SEN MATKUSTAJA.

- (18) *Kyydistä voi päästä pois* pienemmällä tappiolla – jos mieli vain kestää tappiolla myynnin. (S7P 58)
- (19) Jos selvitystyön jälkeen yhä uskot yhtiöön ja osakkeen kurssinousuun tulevaisuudessa, *tankkaa sitä lisää alennushintaan*. (S7P 137)

Esimerkissä 19 rinnastetaan auton *tankkaaminen* ja osakkeiden ostaminen. *Tankkaaminen* on melko tavanomaisessa käytössä sijoittamisen diskurssissa. Käsittemetaforassa OSAKKEET OVAT POLTTOAINETTA osakkeet kuvataan polttoaineena, jolla sijoitussalkkunsaa säiliötä voi täyttää. Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa kehoitetaan *tankkaamaan* eli ostamaan potentiaalisena pitämänsä yhtiön osakkeita alennushintaan, kurssien ollessa laskussa – aivan kuten polttoaineen ostaminen ja lisääminen autoon kannattaa ajoittaa ajankohtaan, jolloin litrahinta on edullisempaa. Toisaalta polttoaine kuluu ajettaessa, kun taas ostettujen osakkeiden arvon odotetaan sitä vastoin kasvavan. Tämä onkin erinomainen osoitus metaforien osittaisuudesta, jolla tarkoitetaan sitä, etteivät ne tuo kaikki lähdealueensa ilmiöitä kohdealueelle (Lakoff ja Johnson, 1980).

- (20) [---] kuten budjetointi ja tuloslaskelman teko. Ne ovat *tiekarttoja* tulevaisuuteen [---] (S7P 166)

Autoiluun liittyvät myös navigointi ja karttojen käyttö. *Tiekartta* opastaa autoilijan määränpäähän ja tuo kuskille varmuutta. Esimerkissä 20 se onkin rinnastettu budjetointiin ja tuloslaskelman tekoon: SIJOITUSSUUNNITTELU ON TIEKARTAN TEKOA. Laatimalla budjetin ja tekemällä laskelmia voi siis varmistaa itselleen taloudellisesti vakaamman tulevaisuuden. Mielenkiintoiseksi yllä olevan esimerkin tekee myös siihen kätkeyty ajan metafora *tulevaisuuteen*. Ajan kulumisen esitetään liikemetaforissa useimmiten vääjäämättömänä liikkeenä, joten kyseisessä metaforassa *tulevaisuus* tarkoittanee sijoittajien toiveiden mukaista tulevaisuutta, jossa sijoitukset onnistuvat ohjeita noudattamalla. Ei siis ole kyse vain ajallisesta tulevaisuudesta, vaan ennen kaikkea siitä, että sijoittajat pääsevät osallisiksi mahdolliseen tulevaisuusskenaarioon kuuluvista kehityskuluista.

5.2.2 Urheilu

Seuraavaksi analysoin aineiston urheiluperustaisia metaforia. Urheiluun sisältyy yleensä liikettä, joka voi olla lokomotionaalista eli paikasta toiseen siirtyvää kuten juoksussa tai hiihdossa, tai paikallaan pysyttelevää, kuten painonnostossa, jossa painonnostaja ei varsinaisesti liiku, mutta painoja nostetaan vertikaalisesti ylös ja alas. Sijoitusoppaan takakansitekstissä sijoittaminen vertautuu pitkäjänteisyydessään *maratoniin*. Samaan hengenvetoon muistutetaan, ettei sijoittaminen ole missään nimessä mikään *pikamatka*. Juostavan matkan pituus merkitsee, ei niinkään kilpailun voittaminen. Käsitelmetaforassa SJOITTAMINEN ON PITKÄN MATKAN JUOKSUA korostuvatkin sinnikkyys ja kärsivällisyys.

- (21) Yhdenkään aloittelevan *hölkkääjän* ei oleteta *juoksevan* heti *maratonia*. *Maratonia varten treenataan, ja treenaaminen on osa sitä nautintoa, jonka saavuttaa, kun juoksee ensimmäisen maratoninsa*. Miksi sijoittamista ei voisi ajatella näin? (S7P 17)
- (22) Sijoittaminen on *kestävyysslaji*. Oletan varautunut sijoittamaan ainakin seuraavat 10 vuotta? (S7P 67)
- (23) Jos voit pitää rahasi sijoituksissa vähintään 7–10 vuotta, ajanjaksolle mahtuu yleensä jo muutamia nousuja ja laskuja, jotka tasaavat kuoppia. Mutta tämäkin on sijoittajalle vasta *1 500 metrin juoksu, ei maraton*. (S7P 170)

Teoksessa esiintyy runsaasti muitakin juoksemiseen liittyviä kielikuvia, joista olen poiminut esimerkit 21–23. Niissä sijoittaminen rinnastuu mielikuvaan aikaa ja kestävyyttä edellyttävästä, fyysisesti kuormittavasta liikuntamuodosta, jota on harjoiteltava kuuliaisesti lajissa pärjätäkseen.

Rima on varsin tavallinen metafora yleisessä kielenkäytössäkin, ja sitä se on myös sijoittamisesta puhuttaessa. Korkeus- ja seiväshypyssä käytettävästä urheiluvälineestä piiryy mielikuva korkealla olevista odotuksista, haastavilta tuntuvista suorituksista sekä tavoitteiden asettamisesta ja saavuttamisesta. Suuntametaforassa kunnianhimoinen tavoite on korkealla.

- (24) [---] aloittelijan *rima on korkealla* [---] (S7P 17)
- (25) Sijoittamisessa *rimaa nostaa* pelko kovalla työllä ansaitun rahan menettämisestä. (S7P 17)

Esimerkeissä 24–25 korkealle asetettu rima viittaa sijoittamiseen liittyviin psykologisiin ansioihin, jotka voivat jopa estää aloittamasta, jos epäonnistumisen pelko ja muut henkiset haasteet kasvavat ylitsepääsemättömän suuriksi. Onkin mielenkiintoista, että *rima* ei yllä olevissa poiminnoissa viittaa niinkään sijoituksen tuottotavoitteisiin, vaan nimenomaan uskallukseen aloittaa sijoittaminen.

- (26) Jos sinulla on aito tahto vaurastua, *asetä säästämisen rima riittävän korkealle*.
(S7P 169)

Esimerkissä 26 rima taas rinnastuu korkealle asetetuksi säästötavoitteeksi, joka ei ole helposti saavutettavissa. Mitä enemmän säästää, sitä todennäköisemmin vaurastuu, mutta vaikka korkealla oleva rima edustaa hyvää saavutusta, esimerkiksi sijoitustuottoa, sen ylittäminen on kuitenkin vaikeaa. Päämäärän eli riman ylittämisen saavuttamiseen liittyy siis vertikaalisuuntaista liikettä.

Alle olen koonnut vielä esimerkkipoimintoja muista urheilumetaforista, joita tarkastelemani aineisto tarjoaa lyöntipallopeleistä hevosurheiluun.

- (27) Hajautuksella riskit pyritään *taklaamaan* yksi kerrallaan. (S7P 56)
- (28) Jos vertailuindeksi on noussut 10 prosenttia, kun Nooran tai Jonin rahasto on noussut samana aikana vain 7 prosenttia, salkunhoitaja *on tehnyt huteja* ostoksissaan. (S7P 108)

Esimerkissä 27 puhutaan riskien *taklaamisesta*, jolla viitataan sijoittamiseen liittyvien riskien vähentämiseen: riskit ”kaadetaan” kuin vastustajajoukkueen pelaaja jääkiekko-ottelussa. SJOITTAMINEN ON JÄÄKIEKKOA -käsittemetaforassa riskit ovat vastapuolen pelaajia ja riskien vähentäminen vastustajien taklaamista. *Hutien tekeminen* taas liittyy epäonnistuneisiin ohilyönteihin tai -laukauksiin esimerkiksi lyöntipallopeleissä tai ampumalajeissa, tässä tapauksessa epäonnistuneisiin sijoituksiin. Sijoittaminen rinnastetaan lyöntipallopeleihin, jossa sijoittaja on lyöjä. Esimerkissä 28 kahden etunimellä inhimillistetyn salkunhoitajan *tekemillä hudeilla* tarkoitetaan sitä, ettei ammattilainen onnistu rahastoon tekemissään poiminnoissa, vaan ne ikään kuin ”menevät ohi”, eivät siis tee tuottoa odotusten mukaisesti.

- (29) [---] varsinainen *hattutemppu* on löytää aktiivinen rahasto, joka löisi indeksinsä kirkkaasti vuodesta toiseen. (S7P 118)

Esimerkissä 29 *hattutempulla* kuvataan usean tavoiteltavan asian saavuttamista samanaikaisesti: urheilun käsitteenä *hattutemppu* tarkoittaa kolmen maalin tekemistä saman ottelun aikana (Kielitoimiston sanakirja 2023). Tätä voisi kohdealueen osalta verrata esimerkiksi aktiivisesti hoidettuun rahastoon, joka pääsisi indeksin mittaaman keskimääräisen tuoton yläpuolelle. Tällainen skenaario ei kuitenkaan ole kovin tavanomainen, sillä yleensä aktiivisen rahaston suurehko hallinnointikulut ovat pois sen tuotoista, mikä merkitsee sitä, ettei rahasto useimmiten pärjää indeksille.

- (30) Tarkastellaan asiaa *ravien* kautta. Jos rahastojen keskinäinen tuottokisa olisi *ravilähtö*, aktiiviset rahastot *lähtisivät uralle takamatkalta* kulujensa takia. Voittaakseen niiden pitää siis *ravata selkeästi lujempaa* kuin matalakuluisten passiivisten rahastojen. *Vauhtia voidaan kirittää valitsemalla rahastolle taitava ohjastaja, tähtisalkunhoitaja. Hevosraveissa kuskin taidoilla on iso rooli*, joskus myös rahastoissa. (S7P 119)

Aktiivisesti hoidettuihin rahastoihin viitataan myös esimerkissä 30, jossa aktiivisia ja passiivisia rahastoja verrataan toisiinsa *hevosravien* kautta. Kuten edellä todettiin, salkunhoitajien aktiivisesti hoitamiin rahastoihin kätkeytyy tyypillisesti erinäisiä hallinnointikuluja. Tällöin passiiviset rahastot päihittävät ne matalakuluisuuden tuoman kustannustehokkuutensa vuoksi. Siksi ne saavat etumatkaa, kun taas AKTIIVISET RAHASTOT OVAT TAKAMATKALTA LÄHTEVIÄ RAVIHEVOSIA. Salkunhoitaja on kuvaannollisesti *hevosen eli rahaston ohjastaja*, jonka taidot merkitsevät rahaston menestyksen kannalta. Tässä voitaneen pohtia myös sijoittajan mahdollista asemaa *ravivedonlyöjänä*.

- (31) Tunteet auttavat meitä tiedon arvioinnissa. Siksi on tärkeä *valmentaa* myös mieli onnistumaan. (S7P 130)

- (32) [---] käymme nyt läpi aloittelijan tunteellista *esterataa*. (S7P 130)

Esimerkeissä 31 ja 32 käsitellään sijoittamisen psykologiaa. Sijoittamisessa, kuten tavoitteellisessa urheilussakin, on kyse ennen kaikkea tunteiden hallinnasta, jota käydään läpi mielen *valmentamisen* ja *esterata*-mielikuvan kautta. Erityisesti aloitteleva sijoittaja on siis valmennettava, jonka mielessä voi myllertää monenkirjavia tunteita. Ne voivat muodostua jopa kokonaiseksi esteiden radaksi, jonka läpi on vain loikittava edistyäkseen.

- (33) Suurimman osan ajasta pörssikurssit *polkevat paikallaan*. (S7P 138)

Kuten esimerkki 33 osoittaa, myös polkupyöräily tai vaikkapa mutaan juuttunut juoksija voidaan rinnastaa talouteen. Siinä pörssin käyttäytymistä ja luonnetta kuvataan melko staattiseksi: valtaosan ajasta pörssikurssit *polkevat paikallaan* eli niissä ei tapahdu merkittäviä nousuja tai laskuja.

5.2.3 Eteneminen ja matkanteko

Tämän alaluvun lopuksi esittelen vielä joitakin yleismaailmallisia etenemiseen, liikkumiseen ja matkantekoon rinnastuvia metaforia, joiden luokittelu edellä esiteltyihin lähdealueisiin ei ollut mielestäni perusteltua. Ensinnäkin Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa sijoittaminen ja sen opettelu hahmotetaan kokonaisuudessaan *matkana* tai *polkuna*, jota kuljetaan pienin ja suurin askelin. Kyseessä on hyvin tyypillinen AKTIVITEETTI ON LIKETTÄ -metafora, jossa matkaan sisältyy monensuuntaista liikehdintää, kuten *nousua* ja *laskua*, *kasvua* ja *pudotusta* sekä *heilahduksia* ja *notkahduksia*. Markkinatalouden ja pörssikurssien käyttäytymistä kuvaavat substantiivit ja verbit toistuvatkin aineistossa huomattavan usein. Voimakkaat adjektiivit ja adverbit, kuten *raju alamäki*, *auvoisa nousu* ja *singota rakettimaisesti* tehostavat ilmaisuja. Sanavalinnoilla on tarkoitus havainnollistaa kurssien ja sijoituskohteiden arvojen vaihtelua. Tässä vallitsee sinänsä mielenkiintoinen ristiriita, sillä liikuttaessa alamäki on yleensä helpompi kulkea kuin ylämäki, mutta koska ylhäällä on enemmän, mäen nousu onkin hyvä asia. Taustalla on mielikuva myönteisten ominaisuuksien sijoittumisesta ylös ja kielteisten vastaavasti alas. Metaforisena käsityksenä edellä kuvatun kaltainen orientaatio onkin varsin vakiintunut kieleen (Lakoff–Johnson 1980, 114–119), ja sen yleisyys on nähtävissä myös talousalan teksteissä.

- (34) Nuorella on aikaa odottaa pörssin *kipuamista pohjilta uuteen huippuun* [---]
(S7P 69)
- (35) Sillä vaikka maailma kuinka näyttäisi hetken aikaa synkältä, ihmiset ja maailma tarvitsevat jatkossakin erilaisten yhtiöiden tuotteita. Siksi osakkeet ovat lopulta aina *ponnistaneet takaisin uusiin huippuihin*. (S7P 131)

Esimerkissä 34 viitataan sijoituspiireissä yleiseen sanontaan, jonka mukaan sijoittamisen aloittaminen nuorena takaa paremmat mahdollisuudet tuottojen kerryttämiseksi sijoitusajan ollessa pidempi, jopa useita vuosikymmeniä. Pörssin liikehdintää heikentyneestä taloussuhdanteesta parempiin aikoihin kuvataan *pohjilta uuteen huippuun kipuamisena*. *Kipuaminen* on synonyymi *kiipeämiselle*, joka on yleensä vähitellen tapahtuvaa nousua ja

siten pitkäkestoisempaa kuin esimerkiksi edellä mainittu *rakettimainen sinkoaminen*.

Yhteiskunnan elpyminen heikosta taloustilanteesta kestää keskimäärin 5–10 vuotta. Nuorella sijoittajalla on siis aika puolellaan varttuneemmalla iällä aloittaneeseen verrattuna.

Samankaltainen metafora on esimerkissä 35, jossa pörssiyhtiöiden menestymistä kuvataan *uusiin huippuihin ponnistamisena*. Siinä osakkeet rinnastetaan siis jonkinlaisiin ponnistajiin, kuten pituus- tai korkeushyppäajiin.

- (36) Vuonna 2018 *muuttoliikettä* listalla (OMXH25) syntyi, kun operaattori DNA *tiputti tieltään* ohjelmistoyhtiö Tiedon. (S7P 113)

Esimerkin 36 tapaan pörssissä tapahtuvat muutokset voidaan rinnastaa myös *muuttoliikkeeseen*. Varsinaisessa merkityksessään sana tarkoittaa asuinpaikan vaihtamista, mutta tässä asiayhteydessä sitä käytetään kuvaamaan pörssiin listatuissa yhtiöissä tapahtuvia muutoksia. Kyseessä on siis käsittemetafora YHTIÖSSÄ TAPAHTUVA MUUTOS ON MUUTTAMISTA. Esimerkkipoiminnassa mainittu OMXH25 on Helsingin pörssin 25 vaihdetuinta yhtiötä sisältävä osakeindeksi. Esimerkin metaforassa viitataan siis siihen, että OMXH25-indeksin sisältöön on tullut muutoksia, kun aikaisemmin listalle kuuluneen ohjelmistoyhtiö Tiedon osakkeet eivät ole enää olleet vaihdetuimpien joukossa, vaan yhtiön paikan on ottanut operaattoriyhtiö DNA. *Tieltään tiputtamisella* viitataan siis ylöspäin liikkumisessa kilpailemiseen niin, että ylempänä olevat kilpailijat ovat edellä, ja nousu arvokkaammaksi tarkoittaa kilpailijan tiputtamista.

Liikemetaforien perusajatuksena on rinnastaa abstraktit talouden ilmiöt liikettä kuvaaviin konnotaatioihin, joiden oletetaan olevan yleisesti tuttuja. Koska orientoivat eli suuntametaforat perustuvat suuntaisiin keskinäissuhteisiin sekä fyysisiin ja kulttuurisiin kokemuksiin kuten tilan hahmottamiseen sekä toiminnan ja ympäristön väliseen suhteeseen, pidän edellä esiteltyjä esimerkkejä liikemetaforista pääasiassa suuntaa ilmaisevina suuntametaforina. Esimerkiksi *kipuaminen* tai *ponnistaminen uusiin huippuihin* sisältävät nousevan suunnan alhaalta ylös (Kielitoimiston sanakirja 2023), ja ne edellyttävät myös kulttuurista ymmärrystä, mikä sekin on ominaista orientoiville metaforille.

Toisaalta osa liikemetaforista assosioi niin voimakkaasti kokemuksiin fyysisten objektien kanssa, että niissä on aineksia tulla luokitelluiksi ontologisiin metaforiin. Esimerkiksi monet autoiluun viittaavat metaforat näkisinkin kaikessa käsinkosketeltavuudessaan enemmän ontologisina kuin orientoivina metaforina. Urheiluun ja peliin liittyvät metaforat ovat taas

Lakoffin ja Johnsonin (1980) luokittelun mukaan strukturaalisia eli rakennemetaforia, joissa yhden alueen käsitteistö rakentuu metaforisesti toisen alueen käsitteistön kautta.

Kaiken kaikkiaan liikemetaforat muodostavat dynaamisen kuvan sijoittamisesta ja oikeastaan koko talouselämästä. Useisiin metaforiin liittyy ajatus toiminnan strategisuudesta ja tavoitteellisuudesta, assosioivat ne sitten yksittäisen sijoittajan henkilökohtaiseen kehitykseen tai markkinasuhdanteisiin. Sijoittaminen on psykologinen prosessi, johon sisältyy oppimista, riskinottoa ja pitkäjänteisyyttä.

5.3 Ihminen

Aineistossa esiintyy runsaasti personifikaatiota sekä muita inhimillisiä toimintoja kuvaavia metaforisia ilmauksia yhteensä 48 kappaletta. Etenkin abstraktioiden käsitteellistäminen personifikaation eli elollistamisen kautta on yleistä, sillä ihmisille on kovin luontaista peilata samastuttavia piirteitä ja toimintaa abstrakteja asioita vasten (Lakoff–Johnson 1980, 33–34). Lähdealueena ihminen on siis varsin luonnollinen resurssi yleisessä kielenkäytössä, ja personifikaatio onkin tavanomainen ja tehokas väline käsitteellistää myös taloutta, jonka usein mielletään toimivan ihmisen kaltaisesti. Kuten alla esittelemäni esimerkkipoiminnat osoittavat, sijoittamiseen liittyvät personifikaatiot rakentuvat aineistossa hyvinvoinnin, ihmissuhteiden ja aktiivisten toimintojen ympärille. Personifikaatioilla kuvataan erityisesti taloutta ja siihen liittyviä ilmiöitä itsenäisinä toimijoina. Koska personifikaatio on ontologisten metaforien yleisimpiä ilmenemismuotoja, todettakoon lyhyesti ihmisyyden lähdealueen alle kuuluvien metaforien luokittuvan ontologisiin metaforiin Lakoffin ja Johnsonin jaottelussa (Lakoff – Johnson 1980, 22–33).

(37) [---] sijoitussalkku *kannattelee* yli pahimman kriisin ja *auttaa* uuden alkuun.
(S7P 22)

(38) Kun muut yhtiöt *pärjäävät hyvin tai edes kohtuullisesti*, salkkusi voi *kokonaisuudessaan hyvin*. (S7P 58)

Esimerkiksi pörssi-yhtiöt, sijoitussalkut ja itse pörssi vertautuvat aineistossa itsenäisiin ja elollistettuihin, ihmisen tavoin toimiviin subjekteihin. Esimerkeissä 37 ja 38 hyvin hajautettu osakesalkku saa inhimillisiä ominaisuuksia, kun sitä kuvataan verbeillä *kannatella* ja *auttaa*. Sanoilla viitataan huolella rakennetun salkun tuomaan varmuuteen heikommassakin taloustilanteessa. Terveys ja hyvinvointi ovatkin yhteiskunnassamme eräänlaisia ideaaleja.

Toisaalta *kannatella*-verbillä voidaan viitata myös esimerkiksi pelastusliiviin tai muuhun apuvälineeseen.

- (39) [---] pörssi *ehtii toipua* isostakin laskusta. (S7P 24)
- (40) Kurssivaihtelut ovat pörssin *normaali sydäнкäyrä*. (S7P 138)
- (41) [---] eiväthän ne kurssit *käyttäyty lainkaan sillä tavalla, kuin haluamme niiden käyttäytyvän*. Ne voivat laskea, vaikka olisimme juuri olleet optimistisina osakeostoksilla. *Ryökäleet!* (S7P 66)

Esimerkeissä 39 ja 40 pörssistä kurssivaihteluineen luodaan mielikuvaa inhimillisenä olentona, kun pörssiä metaforisoidaan huonosta taloustilanteesta *toipuvana*, ja sen kurssikäyriä verrataan *sydäнкäyriin*. Nämäkin liittyvät siis vointiin. Lisäksi kurseja elollistetaan esimerkissä 41, jossa luonnehditaan niiden toisinaan arvaamatonta *käyttäytymistä*. Niitä kutsutaan *ryökäleiksi*, joka nimityksenä herättää konnotaation jonkinlaisista ilkeilijöistä.

- (42) Riski on tuoton *äiti*. (S7P 122)
- (43) Alkuvaiheen yhtiöt ovat kuin *lapsia: niistä ei tiedä, tuleeko niistä koskaan tasapainoisia aikuisia, vaikka niiden kehitystä onkin ihana seurata*. (S7P 160)
- (44) Rahasto kannattaa valita *tositarkoituksella pitkäaikaiseksi kumppaniksi*. (S7P 125)

Esimerkeissä 42, 43 ja 44 sijoittajan ja sijoituskohteiden sekä erilaisten sijoitusilmiöiden välisten suhteiden implikoimiseen on käytetty ihmis- ja perhesuhteita kuvaavia metaforia. Sijoittamisen riskit on rinnastettu esimerkissä 42 äitiyteen siinä mielessä, että ottamatta riskejä ei voi saada hyviä tuottojakaan. Karkeasti yksinkertaistettuna tuotto syntyy siis riskinotosta, kuten lapsi äidistä. Ei tuottoa ilman riskiä, ei lasta ilman äitiä. Metafora lienee muunnos sanonnasta *kertaus on opintojen äiti*, mikä sekin perustuu ajatukseen kertaamisen merkityksestä opintomenestyksessä. Vanhemmuutta sivutaan myös esimerkissä 43, jossa alkuvaiheessa olevien yhtiöiden kehitystä käsitteellistetään lasten kasvattamiseen liittyvien tunteiden kautta. Uudet yhtiöt vasta hakevat paikkaansa markkinoilla ja niiden tulevaisuus on epävarma muun muassa kysynnän ja mahdollisten haasteiden kannalta. Yhtiöiden kehityksen suunta ei ole sijoittajien käsissä, mikä voi saada pohtimaan, kannattaako kohteeseen ylipäätään sijoittaa. Samankaltaista epävarmuutta ja ristiriitaisia tunteita vanhemmat joutuvat

kohtaamaan lapsia kasvattaessaan. Optimismin ja onnen rinnalla vallitsee tietoisuus siitä, ettei kaikkeen voi vaikuttaa. Esimerkissä 44 sopivan rahaston valinta rinnastuu parinvalintaan: teoksessa kehoitetaan harkitsemaan tarkkaan, minkälaiseen kohteeseen sijoittaa rahansa pitkäksi ajaksi, aivan kuten parisuhteeseen sitoutuminenkin edellyttää tarkkaa harkintaa. Samassa esimerkissä mainitaan myös sanonta *tositarkoituksella*, joka on kiteytynyt fraasi varsinkin seuranhakupalstojen kontakti-ilmoituksissa.

Sijoittamiseen liittyviä elollistamisia tarkastellessa huomio kiinnittyy rahastojen inhimillistämiseen. Sijoittajaksi 7 päivässä -teos kannustaa sijoittamaan erityisesti rahastoihin, koska niitä pidetään osakkeita riskittömämpänä kohteena etenkin aloittelevalle sijoittajalle. Aineistosta käy ilmi, että eritoten passiivisia indeksirahastoja suositellaan moneen otteeseen, ja niistä kirjoitetaankin myönteiseen sävyyn. Tässä hyödynnetään ihmisissä yleisesti arvostettuja ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä.

- (45) [---] Kun sijoitat rahastoon, sinun ei tarvitse miettiä, mitä yksittäisiä yhtiöitä salkkuusi poimit, vaan rahastoyhtiö *on tehnyt työn puolestasi*. (S7P 102)
- (46) Indeksirahasto on myös *porukan rennoin tyyppi*. *Se ei nuku öitään huonosti*, kun salkkuyhtiöistä alkaa kuulua huonoja uutisia. *Se hyväksyy, että tällaista sattuu, antaa uutisille piut paut ja pitää yhtiöt salkussa*. *Se ei hetkahda siitäkään*, kun maailma alkaa kohista jostain uudesta sijoitusilmiöstä, kuten kannabisosakkeista. *Sitä kiinnostaa vain indeksi ja sen muutokset, kaikelle muulle se on kuuro*. (S7P 111)
- (47) *Rennon, lähes laiskan asenteen* takia passiivisen indeksirahaston *ei tarvitse palkata aktiivista, ahkeraa ja kovapalkkaista salkunhoitajaa*, mikä pitää sen kulut selvästi halvempina, yleensä 0,1–0,5 prosentissa. Juuri edullisuus yhdistettynä varsin hyvään keskimääräiseen tuottoon *on saanut yhä useammat rakastumaan siihen*. (S7P 112)

Esimerkeissä 45–47 matalakuluista, hyvin hajautettua passiivista indeksirahastoa luonnehditaan kaverillisesti: pienten kulujen ja riittävän hajautuksen myötä kustannustehokkuudellaan ansioitunut indeksirahasto on ikään kuin *rento tyyppi*, joka voi nukkua yönsä rauhassa. Sillä on *lähes laiska asenne*, jolla viitataan rahaston passiivisuuteen eli siihen, ettei sillä ole aktiivista rahastonhoitajaa. Indeksirahasto on kuitenkin myös

uhrautuvainen, sillä sen taustalla toimiva rahastoyhtiö on *tehnyt kaiken työn* eli valinnut sopivat osakkeet valmiiksi, jotta sijoittajan ei tarvitse stressata asiasta.

Indeksirahasto seuraa nimensä mukaisesti markkinaindeksin tuottokehitystä. Rahat sijoitetaan osakkeisiin samalla painolla kuin vertailuindeksissä. Se ei siis käy aktiivista osakekauppaa, eikä se ole riippuvainen talouspoliittisista käännteistä indeksinmukaisuutensa ansiosta. Siksi indeksirahastoa kuvaillaan esimerkissä 46 *kaikelle muulle kuuroksi*. Lisäksi esimerkissä 47 sitä kuvataan käsittemetaforalla RAHASTO ON TYÖNANTAJA: koska passiivinen indeksirahasto seuraa vertailuindeksiään, se ei tarvitse ikään kuin alaisekseen aktiivista sijoitustoimintaa harjoittavaa salkunhoitajaa, joka voisi nostaa rahaston kuluja merkittävästi. Sama esimerkki liittyy indeksirahastoon mielikuvan rakastumisen kohteena olemisesta. Tälläkin viitataan mutkattoman indeksirahaston alati kasvavaan suosioon.

Ihmismetaforien muodostama kuva sijoittamisesta on monenkirjava. Personifikaation ja muun inhimillistämisen keinoin painotetaan erityyppisiä ominaisuuksia, mutta erityisesti positiivisia mielikuvia herättävät kuvaukset indeksirahastoista toistuvat aineistoesimerkeissä.

Aloitteleville sijoittajille suunnattu opas on ymmärrettävästi haluttu kirjoittaa kannustavaan, kielteisiä ennakkokäsityksiä rikkovaan sävyyn, ja teoksessa korostuvatkin ennen kaikkea sijoittamisen helppous ja arkisuus.

5.4 Luonto

Seuraavaksi analysoin luontoaiheisia metaforia, joita aineistossa esiintyy yhteensä 44 kappaletta. Niitä edustavat näkyvimmin eläinviitteiset käsitteellistykset. Lisäksi talouden ilmiöitä rinnastetaan yleisesti sääilmiöihin ja vuodenaikoihin, joissa pätevät ihmistä suuremmat voimat, luonnonlait. Pirjo Karvosen (1999, 54) mukaan tällainen esitystapa on ominainen talouden diskurssille, jossa toiminnot esitetään automaatioina ilman minkään tai kenenkään vaikutusta. Kyse on myös todellisten vaikuttajien häivyttämisestä, millä voidaan luoda illuusiota taloudesta täysin itsenäisenä, luonnonlakien kaltaisena toimijana.

Todellisuudessa monien talouden tapahtumien taustalla voi olla kuitenkin runsaastikin ohjailua. Toisaalta talouden rinnastaminen etenkin säätiloihin on siinä mielessä luontevaa, että sekä meteorologiassa että taloustieteessä kerättyjä tietoja analysoidaan erilaisten mallien ja kuvaajien avulla (Koponen 2007, 59). Alaluvun lopuksi esittelen vielä muita aineistossa esiintyviä luontometaforia yleisellä tasolla.

Talouden ja sen toimintojen käsitteellistäminen eläinaiheisilla metaforilla on yleistä. Ennen esimerkkipoimintoihin siirtymistä on mainittava, että tarkastelemassani aineistossa usein toistuva sanonta *laittaa rahat poikimaan* on empiiristen havaintojeni perusteella melko vakiintunut metafora sijoittamisen diskursseissa myös käsittelemäni kirjan ulkopuolella. Tuottojen kertyessä pörssiin sijoitetut rahat tekevät siis niin sanotusti lisää rahaa eli lisääntyvät. Lisäksi aineistossa toistuu metafora *sijoittajaksi kuoriutumisesta*: ALOITTELEVA SIJOITTAJA ON MUNASTA TAI KOTELOSTA KUORIUTUVA ELÄIN. Tosin munasta kuoriutuva eläin on monessa tapauksessa vasta poikanen, mutta esimerkiksi toukasta kehittyvä perhonen kuoriutuu kotelostaan aikuisena. Niin kutsutuksi ”valmiiksi sijoittajaksi” *kuoriutumiseen* liittyneekin todennäköisesti mielleyhtymä nimenomaan perhosen kehitysvaiheista.

Esimerkkeihin 48–51 olen koonnut muita oivaltavia eläinmetaforia. Keskeisimmäksi nostan esimerkin 50, jossa mainitaan *karhu-* ja *härkämarkkinat* eli markkinatalouden lasku- ja nousukaudet. Metaforien käyttö on niin yleistä, että niihin törmää talousteksteissä väistämättä. Joidenkin käsitysten mukaan kielikuvan taustalla on ajatus siitä, millä tavoin karhu ja härkä toimivat hyökätessään: karhu huitoo kypälällään alaspäin, mikä on verrattavissa markkinoiden laskusuuntaan, kun taas itsepäinen härkä puskee sarvineen kohti korkeuksia, millä viitataan vertauskuvallisesti noususuhdanteiseen markkinatilanteeseen (Morrow 2022).

- (48) Sijoittajien kertomuksissa korostuvat sankaritarinat, joissa taitava osakepoimija nappaa kaikkien muiden sijoittajien hyljeksimän yhtiön, ja kuinka ollakaan, *ruma ankanpoikanen paljastuu joutseneksi*. [---] Finanssiammattilaiset ja heidän tietokoneohjelmansa seuraavat yhtiöitä niin tarkasti, että *rumat ankanpoikaset paljastuvat joutseniksi jo ennen kuin niiden sulista tulee valkoisia ja kauloista pitkiä*. (S7P 82)
- (49) [---] Moni *ottaa siipeensä* ja vannoo, ettei enää koskaan koske osakkeisiin. (S7P 135)
- (50) [---] laskukausi on *karhumarkkina* (bear market) ja nousukausi on *härkämarkkina* (bull market). [---] Kun talousnäkyvät heikkenevät, kurssit laskevat ja apatia saa tilaa, *härkä* joutuu väistymään *karhun* tieltä. Historia osoittaa, että jokainen *karhu muuttuu häräksi ja härkä karhuksi*, mutta syklin kesto on vaikea ennustaa. (S7P 132)

Esimerkissä 48 yhtiö, jonka menestykseen sijoittajaenemmistö ei usko, saa assosiativisen sivumerkityksen sadusta tuttuna *rumana ankanpoikasena*, joka *paljastuu joutseneksi*. Sen osakkeet tuottavat siis odotettua paremmin. Metaforassa on intertekstuaalinen viittaus H.C. Andersenin klassikkosatuun. Lintuaiheista metaforiikkaa esiintyy myös esimerkissä 49, jossa sijoittajien huonot kokemukset ovat kuvaannollisesti kuin linnun siipeensä saamia osumia.

- (51) Passiivinen rahasto *seuraa indeksin kehitystä uskollisesti kuin pystykorva isäntäänsä*. (S7P 112)

Esimerkissä 51 passiivinen indeksirahasto elollistetaan koiraviitteisen vertauksen kautta. Vertailuindeksin mukaisesti sijoittavaan rahastoon kytkeytyy mielikuva *isäntäänsä uskollisesti seuraavasta pystykorvarotuisesta koirasta*.

Sijoitusmaailmassa säätiloihin, vuodenaikoihin ja muihin luonnonlakeihin viittaavilla metaforilla kuvataan muun muassa osakkeiden kehitystä ja yleistä markkinatilannetta. Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa hyödynnetäänkin kosolti talousalan kieleen vakiintuneita olotilailmauksia *osakkeiden arvon sulamisesta pakkasella olemiseen*. Seuraavaksi esittelen vielä joitakin teoksesta poimimiani esimerkkejä säätiloja ja vuodenaikoja kuvaavista metaforista, joihin liittyy usein ajatus jonkinlaisesta vaihtoehdottomuudesta tai välttämättömyydestä.

- (52) [---] Kun tuotot sijoitetaan uudestaan, eli kun niillä ostetaan lisää osakkeita, seuraavana vuonna tuottoa maksetaan vähän isommalle omistusosuudelle. Varallisuus kasvaa näin vähitellen kuin *lumipallo*. *Kasvun tahti kiihtyy pallon tullessa suuremmaksi*. Sen voi visualisoida mielessään, kun ajattelee *lumiukon tekoa*. *Kun palloa kierittää lumessa, se jättää ensin pienen uran lumeen. Ura kasvaa, kun pallo kasvaa, koska siitä tarttuu palloon koko ajan enemmän lunta*. (S7P 31–32)

Esimerkissä 52 sijoituksista saatujen tuottojen uudelleen sijoittamisesta kertyvän varallisuuden ideaa havainnollistetaan lumipallovertauksen avulla. Lumipalloefekti lieneekin yleisin käsitteellistys niin kutsutusta korkoa korolle -ilmiöstä, jossa pääomalle eli sijoitusten tuotoille kertyvät korot kasvavat korkoa alkuperäisen pääoman lisäksi. Korkoa kertyy korkojen päälle siis vuosittain aivan kuin lunta maassa kieritettävän lumipallon ympärille, kerros kerrokselta.

- (53) Karkeasti yksinkertaistaen pyrit siihen, että salkussasi on yhtiöitä, jotka menestyvät silloin, kun *aurinko paistaa*, sekä yhtiöitä, jotka menestyvät *sateella*. [---] (S7P 56)
- (54) Täydellinen ajoittaminen ei onnistu ammattilaisiltakaan. Siksi osakemarkkinoilla on parempi olla mukana *joka säällä*. (S7P 138)

Esimerkissä 53 kuvataan eri toimialojen yhtiöiden omistamisen tärkeyttä säätilojen kautta. Kuten useissa muissa edellä nostetuissa esimerkeissä, myös tässä hajautuksen merkitys korostuu havainnollistavien metaforien kautta. *Auringonpaisteen* ja *vesisateen* välinen vastakkainasettelu perustuu eri toimialoilla toimiviin yhtiöihin ja markkinoiden arvaamattomuuteen. Sijoittamiseen liittyviä riskejä kehoitetaan minimoimaan ostamalla erityyppisten yhtiöiden, kuten aurinkorasvafirman ja sateenvarjoja valmistavan yrityksen, osakkeita. Jos aurinko ei paista, aurinkorasvafirmalla menee huonosti, kun taas sateella sateenvarjoyhtiö menestyy. Jos omistaa molempia, riskit ovat pienemmät.

Toimialahajautuksen ohella myös ajallinen hajauttaminen esimerkiksi kuukausittain on suositeltavaa, sillä kuten esimerkissä 54 todetaan, osakkeiden ostaminen tismalleen oikeaan aikaan ei onnistu aina edes ammattisijoittajilta. *Joka säällä* mukana oleminen merkitsee siis sitä, että rahojaan kannattaa sijoittaa markkinoille säännöllisesti niin nousu- kuin laskukausina riskien tasaamiseksi.

Osakemarkkinoilla on joitakin kalenterivuoteen sidottuja, melko säännönmukaisia ilmiöitä, joita nimitetään pörssianomalioksi. Siksi vuodenaikoihin liittyvät metaforat ovat varsin yleisiä talousteksteissä. Alle olen poiminut aineistosta kaksi esimerkkiä niiden tyypillisestä käytöstä alan kielessä.

- (55) Pörssissä on *neljä vuodenaikaa – pörssin kevät, kesä, syksy ja talvi* – jotka vuorottelevat. Juuri ne mahdollistavat sen, että sijoituksesi tuottavat. *Pörssin kesällä kurssit kukoistavat*, odotukset ovat korkealla ja osakekauppa käy kuin siima, mutta *syksyn myötä odotukset lakastuvat* ja kurssit laskevat. *Talven kylmällä pörssikurssit voivat olla pahasti pakkasella*. Mutta kun *pörssin kevät koittaa, odotukset ovat nupullaan*, nousut voivat olla nopeita tai jopa äkkijyrkkiä pyrähdyksiä ja raha alkaa *parvina palata* maailman pörssiin. Osakemarkkinoiden *kadut täyttyvät innostuksesta*. (S7P 132)

- (56) [---] Kun pörssikurssit ovat nousseet jo pidemmän aikaa, alamme kuvitella riskin kutistuneen ja nousun jatkuvan vielä pitkään. *Kesän kirkkaudessa harva haluaa muistella talven pimeyttä.* [---] (S7P 151)

Esimerkissä 55 pörssin *neljällä vuodenajalla* kuvataan vaihtoehtoisesti joko eri vuodenaikoihin kytkeytyviä pörssikurssien säännönmukaisuuksia, kuvaannollisesti vuosineljänneksiä Q1–Q4 tuloskausineen, tai yleisemmin markkinatilanteelle ominaista luonnonlakimaista vaihtelua. Näihin rinnastetaan mielikuvia eri vuodenaikoihin liitettävistä tapahtumista *kesän kukkien kukoistuksesta syksyn kasvien lakastumiseen ja kevään muuttolintuparviin paluuseen*. Samankaltainen linja jatkuu esimerkissä 56, jossa pitkään hyvin jatkuneesta markkinatilanteesta syntyvä optimismi rinnastetaan siihen, miten moni unohtaa *talven pimeyden kesän kirkkaudessa*. Pitkäkestoinen nousukausi sokaisee sijoittajat sijoituskohteidensa menestykselle, jolloin myös riskinotto voi kasvaa.

Aineistossa on myös muita luonnon lähdealueen alle sopivia metaforia. Erityisesti toistuvat *vuorten huippuihin* viittaavat kielikuvat, joita aineistossa esiintyy runsaasti esimerkiksi *uusiin huippuihin nousemisina*. Poimin tähän yhteyteen myös varsin vakiintuneen ja helposti assosioitavissa olevan metaforan *yhtiöiden kukoistamisesta*. Siinä on kyse kukkien ja kasvien kukoistuksesta eli pörssiyhtiöiden menestyksestä.

- (57) [---] kasvuyhtiöstrategialla *metsästetään kaikkein kirkkaimpia timantteja*, kun taas arvoyhtiöstrategialla etsitään *himmeämpiä kiviä, joista tosin voi vähän raaputtamalla paljastua timantti*. [---] Hyviä esimerkkejä ovat amerikkalaiset Amazon, Netflix ja Google, jotka ovat vuodesta toiseen kasvattaneet liikevaihtoaan ja tulostaan – ne ovat *säihkyneet pörssissä kuin jalokivet*. *Säihke* näkyy myös osakkeiden arvostuksissa. (S7P 91)

Haluan esitellä vielä yhden mielenkiintoisen jalokivimetaforan yllä olevan esimerkkipoiminnan (57) avulla: eri yhtiöstrategioiden noudattaminen rinnastetaan *jalokivien metsästämiseen*, joka on jo itsessään metafora JALOKIVI ON SAALISELÄIN. Mitä arvokkaampi ja menestyneempi yhtiö, sitä *kirkkaampi* ja *säihkyvämpi timantti*. Tämä kielikuva ei ollut aineistossa millään tapaa toistuva, mutta se on mielestäni niin havainnollinen ja hieno, että koin tärkeäksi ottaa esimerkin mukaan tarkasteluuni.

Eläinviitteisissä metaforissa on personifikaation kaltaista elollistamista. Eläinmetaforat käsitteellistävät taloutta antamalla sille elollisen olennon ominaisuuksia, jolloin ne luokituvat

siis ontologisten metaforien alle Lakoffin ja Johnsonin (1980) jaottelussa. Myös monet muut luonnon fyysisiin objekteihin tehdyt viittaukset ovat eittämättä ontologisia. Pohdin kuitenkin etenkin karhu- ja härkämarkkinoiden sekä lumipalloejektin perimmäisiä merkityksiä, jotka edellyttävät avautuakseen kulttuurista ymmärrystä sekä ilmaisevat näkemykseni mukaan tietynlaista liikettä ja suuntaisuutta eläinten hyökkäyssuunnista lumipallon pyörimissuuntaan. Suuntaisten keskinäissuhteiden ja fyysisten kokemusten näkökulmasta tarkasteltuna kyseiset metaforat voisi luokitella siis orientoiviin eli suuntametaforiin.

Luontometaforien tarjoama kokonaiskuva sijoittamisesta on kaksijakoinen. Yhtäältä talouden tapahtumista kirjoitetaan vaikutuksista riippumattomina, säätilojen kaltaisina automaatioina. Toisaalta erityisesti myönteissävytteisillä eläinviittauksilla pyritään jatkamaan ihmismeteforia käsitellyssä alaluvussa mainittua suuntaa, jossa sijoittaminen halutaan kuvata aloittelijoille helposti lähestyttävänä toimintana.

5.5 Muita metaforia ja lähdealueita

Edellisissä alaluvuissa esiteltyjen yleisimpien lähdealueiden lisäksi Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksesta kerätyssä aineistosta nousee esille lukuisia metaforia, jotka tuovat lisää kiinnostavia näkökulmia sijoittamisen ja talouden diskursseihin. Muita aineistossa esiintyviä lähdealueita ovat merenkulkuun ja kalastukseen, sotaan ja hallintoon, pelaamiseen ja ongelmanratkaisuun, kaupankäyntiin ja ostokäyttäytymiseen sekä tunne-elämään ja ihmissuhteisiin liittyvät metaforat. Lisäksi aineistossa on useita yksittäisiä, varsin erityyppisiä ja sen vuoksi luokittelematta jääneitä metaforia ja vertauksia, joilla on viitattu esimerkiksi esineisiin, paikkoihin, ajankuluun ja matematiikkaan. Alla esittelen muutaman esimerkkipoiminnan yleisimpien lähdealueiden ulkopuolelle jääneistä metaforista, jotka konkreettistavat nerokkaasti sijoittamisen abstraktioita, vaikka niitä ei voidakaan pitää riittävän yleisinä tutkimuksen tavoitteen kannalta.

- (58) Sijoita vain sen verran, että pärjäätkö koskematta sijoituksiisi. Silloin sinun on helppo *purjehtia läpi markkinoiden tyrskyistä* tietäen, että *myrskyn jälkeen tulee tyyni*. (S7P 138)

Esimerkissä 58 SJOITTAMINEN ON PURJEHTIMISTA. Merenkulkuun liittyvät olennaisesti vaihtelevat sääolosuhteet, jotka muistuttavat markkinataloudelle ominaista suhdannevaihtelua ja heiluntaa. Sekä merellä että pörssissä on siedettävä *tyrskyjä* saavuttaakseen määränpäänsä. Perimmäisessä merkityksessään *purjehtia* tarkoittaa purjealuksella kulkemista tuulen voimalla

(Kielitoimiston sanakirja 2023). Rinnastuksella voidaan siis viitata myös sijoittamiseen lipuvana, pitkäjänteisenä toimintana, jossa ei kiirehdiä.

- (59) Hajauttaminen on se käytännön *suojautumiskeino*, jolla *pelastat itsesi pulasta*, kun huonot uutiset *iskevät* maailmantalouteen tai omistamaasi yhtiöön.
(S7P 55)

Esimerkissä 59 hajauttamista kuvataan *suojautumiskeinona* huonoilta uutisilta, jotka *iskevät* eli hyökkäävät vihollisen lailla maailmantalouteen tai yksittäiseen yhtiöön kuin sodassa. *Huonoilla uutisilla* voidaan viitata esimerkiksi lamaan tai jonkin yrityksen odotettua heikompaan tulokseen, joka vaikuttaa sen osakekursseihin. Kun sijoitukset on hajautettu eri kohteisiin, yksittäisen sijoituskohteen miinusmerkkinen kurssikehitys ei aiheuta merkittäviä tappioita sijoittajalle.

- (60) Jos pörssi olisi *vanha lautapeli Afrikan tähti*, niin *mistä ruudusta se jalokivi löytyisi? Afrikan tähdessä laudalta löytyy punaisia rubiineita, vihreitä smaragdeja ja keltaisia topaaseja*, joista saat mukavasti rahaa. Laudalta löytyy myös *yhdentekeviä hevosenkenkiä, jotka eivät vie peliä mihinkään suuntaan. Matkan varrella on myös pelättyjä rosvoja*. Ne vievät rahasi, ja jos oikein todella huonosti käy, *juutut rahattomana saarelle ja pelisi on käytännössä siinä*. Mutta sitten on *Afrikan tähti*. Tuo jaloista jaloin jalokivi, joka siivittää sinut pelin voittoon. Sijoittajana sinä haluat tuon *Afrikan tähden, avaamatta koskaan rosvolappuja. Rubiinit, topaasit ja smaragdit ovat tervetulleita lisiä salkkuun*. [---] (S7P 78)

Esimerkissä 60 PÖRSSI ON LAUTAPELI ja SIOITTAJA ON PELAAJA. Perinteisessä Afrikan tähti - pelissä tavoitteena on löytää pelin nimeä kantava jalokivi pelilaudalla liikkumalla ja erilaisia kuvia sisältäviä pahvikiekkoja kääntämällä (Pelipedia Wiki 2023). Pelissä eteneminen rinnastuu sijoittamiseen: pahvikiekkojen kääntöpuolelta paljastuvat *rubiinit, smaragdit ja topaasit* kuvaavat vertauskuvallisesti osakkeita, jotka menestyvät salkussa, kun taas *rosvolapuilla* viitataan tappiollisten yhtiöiden osakkeisiin. Afrikan tähti sen sijaan on pörssin voittoisimpia ja usein arvostetuimpia yhtiöitä, jonka osakkeita itse asiassa kutsutaankin sijoitusjargonissa *tähtiosakkeiksi*. Tähtiosakkeeseen sijoittanut on voittaja, aivan kuten jalokiven löytäjä tunnetussa lautapelissä.

- (61) [---] Rahansa kenkä-, sisustus- ja elektroniikkakaappoihin vienyt on aina menettänyt ostoksensa arvon. *Siinä missä yhtiöt voivat ansaita sinulle rahaa vuosikymmenien ajan, alennusmyyntivaate menettää rahallisen arvonsa sillä samalla hetkellä, kun unohdat sen kaapin pohjalle. Sen arvo ei nouse koskaan.* (S7P 136)

Esimerkki 61 havainnollistaa sijoitusten arvonnousun merkitystä suhteessa kaupasta ostettuun materiaan. Moni kuluttaja ei tule ajatelleeksi, että rahallisen arvon menetys on useimpien tuotteiden kohdalla miltei varmaa joitakin huippumerkkejä lukuun ottamatta. Pörssiin sijoitetut eurot voivat tuottaa lisää rahaa, vaatekaappiin sijoitetut eivät.

- (62) Älä kuvittele, että sinun pitäisi olla rikas, ennen kuin aloitat sijoittamisen. Se on kuin *ajattelisi ryhtyvänsä deittailemaan vasta sitten, kun on päässyt naimisiin.* (S7P 138)

Esimerkissä 62 on vertaus, jossa aloittelevan sijoittajan psykologiaa käsitellään ihmissuhteiden ja tunne-elämän kautta. Jotkut sijoittamisen aloittamista pohtivat ajattelevat, että harrastus vaatii paljon rahaa, vaikka todellisuudessa alkuun pääsee useissa sijoituspalveluissa jopa vain kymmenellä eurolla kuukaudessa. Rikkauksien tavoittelu ennen sijoittamisen aloittamista onkin aivan yhtä nurinkurinen ajatus kuin se, että solmisi avioliiton ja vasta sitten ryhtyisi *deittailemaan* eli tapailemaan ihmisiä romanttisessa mielessä (Kielitoimiston sanakirja 2023).

Edellä esitellyt metaforat täydentävät yleisimpien lähdealueiden alle luokiteltujen metaforien muodostamaa kuvaa sijoittamisesta. Niissä sijoittaminen näyttäytyy heilunnalle taipuvaisena toimintana, johon ryhtyäkseen ei kuitenkaan tarvitse olla niin sanotusti valmis sijoittaja. Sijoittamisen aloittamista harkitseville suunnattu teos viestiikin metaforisten ilmaustensa kautta niin riskien tiedostamisen kuin aloittamisen kynnyksen madaltamisen tärkeydestä.

6 Päätelmiä

Talouden yhteiskunnalliseen asemaan nähden alan kielen tutkimus on ollut toistaiseksi vähäistä. Kannan korteni kekkoon tällä tutkimuksella, joka täydentää paitsi aiempaa tutkimusta, myös vahvistaa odotustenmukaisesti kandidaatintutkielmassani (2022) esiteltyjä tuloksia: edellä analysoidusta aineistosta käy ilmi, että Sijoittajaksi 7 päivässä - sijoitusoppaassa esiintyvät metaforat lähdealueineen liikkuvat konkreettisella tasolla rinnastuen pitkälti arkielämään. Niiden funktiona onkin havainnollistaa abstraktia talouskieltä, joka tuodaan metaforisin keinoin lähemmäksi lukijaa, jolle talouden käsitteistön oletetaan olevan vierasta. Ymmärtämistä helpottavina aspekteina metaforat viittaavat siis yhteisesti tuttuihin asioihin. Osittain kyse lienee myös halusta viestiä piensijoittamisen olevan, vastoin yleisiä käsityksiä, lopulta varsin käytännönläheistä toimintaa.

Aineiston laajimman lähdealueen muodostavat liikettä kuvaavat metaforat, joilla viitataan matkantekoon, autoiluun ja urheiluun. Erityisesti spatiaaliseen liikkumiseen ja fyysiseen etenemiseen assosioivat metaforat kuvastavat sijoittamisen dynaamisuutta ja tietyllä tavalla myös koettelevuutta. Lisäksi monet liikemetaforat voidaan rinnastaa ajatukseen sijoittajilta edellytettävästä aktiivisuudesta.

Huomionarvoista yleisimmissä metaforissa ja lähdealueissa on myös niiden ihmis- ja luontokeskeisyys. Esimerkiksi ihmisyyteen, sääolosuhteisiin ja eläimiin viittaavat kielikuvat ovat todennäköisesti vanhimpia käsitteistyksiä, sillä luonnonoloilla on ollut tärkeä merkitys ihmiselle jo pitkään (Kuiiri 2000, 92). Ne ovat tuoneet kieleen monimerkityksellisyyttä eli polysemiaa, ja luontoa kuvailevien metaforien esiintyvyys onkin varsin yleistä ihmisen toimintaan ja luonteeseen liittyvässä sanastossa (Kuiiri 2000, 45–46). Aineiston analyysin perusteella sijoittamista käsitteistetään runsaasti myös personifikaation keinoin sekä viittauksilla tunne-elämään ja ihmissuhteisiin.

Yllä mainittujen lähdealueiden ohella ruokaan, juomaan ja ruuanlaittoon kytkeytyvät ilmaukset toistuvat aineistossa huomattavan usein. Ne tuovat oman näkökulmansa talouteen ja sijoittamiseen ravitsemuksen ollessa yksi arkielämän keskeisimmistä osa-alueista. Siihen tehtäviä rinnastuksia voidaankin hyödyntää kattavasti abstraktien asioiden havainnollistamisessa. Kaiken kaikkiaan talouskielen metaforiikka on siis hyvin monipuolista.

Perustan päätelmäni tutkimuksesta saatuihin laadullisiin tuloksiin sekä niistä tehtyihin tulkintoihin. Runsaat aineistoesimerkit vahvistavat päätelmäni luotettavuutta ja

toistettavuutta. Myös aikaisempi tutkimus tukee päätelmiä siltä osin, että ne ovat hyvin samansuuntaisia. Tulokset ovat linjassa paitsi kandidaatintutkielmani, myös muun aiemman tutkimuksen, kuten Zoltán Kövecsesin (2010) luettelemien yleisimpien lähdealueiden sekä Sari Kuposen (2007) pro gradu -tutkielman tulosten kanssa: talous ilmiöineen kytketään konkreettisen tason elämäalueisiin, kuten ihmiseen ja luontoon, metaforien kautta. Metaforat voidaan todeta melko kiinteäksi osaksi taloustekstejä, jotka vilisevät abstraktia termistöä. Metaforat mahdollistavat erikoisalan sanaston kielentämisen ja demokratisoimisen käytännönläheisin vastinein.

Vaikka ymmärrys syntyikin usein konkretian kautta, on syytä pohtia, yleistajuistavatko metaforat talouskieltä taloudellisen osallisuuden näkökulmasta. Toivon tutkimukseni herättävän keskustelua siitä, voidaanko niillä todella vastata erilaisiin kielenkäyttötarpeisiin. Sekä talouden alan kieleen sosiaalistuminen että metaforien tulkinta vaativat kuitenkin tietynlaista kielitaitoa ja ymmärrystä kielestä. Metaforia ei ole tarkoitus ymmärtää kirjaimellisesti, eikä talouden jargonin muokkaaminen kaikille saavutettavaksi ole yksinkertaista. Näenkin tässä mahdollisuuksia ja tarvetta jatkotutkimukselle esimerkiksi kyselytutkimuksen muodossa.

Metaforien hyödyntämisen lisäksi talouskieltä voidaan kansanvaltaistaa monenlaisilla toimenpiteillä. Kuten totean taloudellisen osallisuuden ja kielitietoisuuden välistä suhdetta pohtivassa artikkelissani (2022), taloudellisen tasa-arvon toteutumiseksi tarvitaan eri sektoreiden toimijoiden välistä yhteistyötä sekä ennen kaikkea kielitietoista päätöksentekoa.

Lähteet

- Cavén, Tina 2017. *Talouskieli uhkaa demokratiaa*. Yle.fi 9.3.2017. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 5.9.2023. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/09/talouskieli-uhkaa-demokratiaa>.
- Elers, Petra 2022. *Suklaapatukan sijaan saat kerralla kokonaisen konvehtirasian: Talouskielen metaforiikka Sijoittajaksi 7 päivässä -teoksessa*. Kandidaatintutkielma, Turun yliopiston suomen kielen laitos, Turku.
- Elers, Petra 2022. *Jargonista kohti havainnollisempaa talouskieltä*. Viisasraha.fi 11.2.2022. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 27.9.2023. Saatavissa: <https://viisasraha.fi/N%C3%A4k%C3%B6kulma/Jargonista-kohti-havainnollisempaa-talouskielt%C3%A4>
- Hurme, Jenni 2001. *Maistuu hieman hitiltäkin: systemaattiset musiikkiviitteiset metaforailmaukset Suosikin musiikkiarvosteluissa 1990-luvulla*. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopiston suomen kielen laitos, Turku.
- Karvonen, Pirjo 1999. Missä on taloustehtien ihminen? – *Teksti ja ideologia : kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*, s. 151–167. Toim. Jyrki Kalliokoski. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, Helsinki.
- Kielitoimiston sanakirja: deittailla; hattutemppu; hillota; kivuta; purjehtia [Verkkajulkaisu.] Viitattu 24.12.2023. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>.
- Kokkonen, Mari 2007. *Aika kulkee eteenpäin: aika-sanaan liittyviä metaforia suomen kielessä*. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopiston suomen kielen laitos, Turku.
- Koponen, Sari 2007. *Kiihdytys vie turbokasvuun. Taloustehtien metaforiikka kääntäjän näkökulmasta*. [Verkkajulkaisu.] Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. Viitattu 26.10.2023. Saatavissa: <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-16526>.
- Kuiri, Kaija 2012. *Johdatus semantiikkaan*. Finn Lectura, Helsinki.
- Kujala, Kia 2014. *Maailmankaikkeus inhimillisenä liikkujana: käsittemetaforan kääntämisen tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. Viitattu 5.9.2023. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96358/GRADU-1417174521.pdf?sequence=1>
- Kuokkanen, Laura 2015. *Salamasota murskaa Puolan: sodankäyntiin liittyvät metaforat historian oppikirjoissa*. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopiston suomen kielen laitos, Turku.

- Kövecses, Zoltán 2005. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Kövecses, Zoltán 2010. *Metaphor: A Practical Introduction*. Second Edition. Oxford University Press: Cary, NC.
- Lakoff, George – Johnson, Mark 1980. *Metaphors We Live By*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Lehtipuu, Unna – Mähkä, Merja 2020. *Sijoittajaksi 7 päivässä*. 4. painos. Alma Talent, Helsinki.
- Luodonpää-Manni, Milla – Ojutkangas, Krista 2020. Laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus – *Kielentutkimuksen menetelmiä I-V*, s. 412–441. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne, Kaius Sinnemäki. SKS, Helsinki.
- Morrow, Allison 2022. *How bears and bulls became Wall Street's mascots*. CNN.com 14.6.2022. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 4.11.2023. Saatavissa: <https://edition.cnn.com/2022/06/14/business/bear-bull-meaning-wall-street-stocks/index.html>
- Ojutkangas, Krista – Larjavaara, Meri – Miestamo Matti – Ylikoski Jussi 2009. *Johdatus kielitieteeseen*. 1.–5. painos. Sanoma Pro, Helsinki.
- Osuuspankki 2023. *Kehittyvien markkinoiden rahastot*. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 22.10.2023. Saatavissa: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot/kehittyvien-markkinoiden-rahastot>
- Pelipedia Wiki: Afrikan Tähti [Verkkajulkaisu.] Viitattu 24.12.2023. Saatavissa: https://pelit.fandom.com/fi/wiki/Afrikan_T%C3%A4hti
- Pietilä, Petra 2022. *Mitä talouteen rinnastetut merkitykset kertovat ajattelustamme?* Salkunrakentaja.fi 20.3.2022. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 6.9.2023. Saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2022/03/talous-merkitykset/>
- Pietilä, Petra 2022. *Taloudellista osallisuutta edistetään kielitietoisuudella*. Salkunrakentaja.fi 1.8.2022. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 31.12.2023. Saatavissa: <https://www.salkunrakentaja.fi/2022/08/taloudellinen-osallisuus-kielitietoisuus/>
- Vihonen, Inkaliisa 2005. *Taloutta vai ekonomiaa? Talouden kielestä kustantajan näkökulmasta*. Kielikello 4/2005. [Verkkolehti.] Viitattu 5.11.2023. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/taloutta-vai-ekonomiaa-talouden-kielesta-kustantajan-nakokulmasta>.

Vähänen, Miikka 2011. *Talouskriisin anatomia: metaforinen luenta eduskunnan talousretoriikasta*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. Viitattu 23.10.2023.

Saatavissa:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/82955/gradu05403.pdf?sequence=1>

Suomalainen kirjakauppa 2021. Vuoden parhaat kirjat 2021. [Verkkojulkaisu.] Viitattu 2.11.2023. Saatavissa: <https://www.suomalainen.com/collections/vuoden-parhaat-kirjat-2021>

Tieteen termipankki 2023. Kielitiede: metafora. [Verkkojulkaisu.] Viitattu 11.10.2023.

Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:metafora>

Tieteen termipankki 2023. Kirjallisuudentutkimus: metafora [Verkkojulkaisu.] Viitattu 23.11.2023. Saatavissa:

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:metafora>

Tilastokeskus 2023. *Pörssiosakkeita tai sijoitusrahastoja omisti 1,89 miljoonaa henkilöä vuonna 2022*. Tilastokeskus.fi 21.9.2023. [Verkkojulkaisu] Viitattu 25.9.2023. Saatavissa:

<https://www.tilastokeskus.fi/julkaisu/cl8jw7ihr99y00dut4aa1c0dw>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/23.

[Verkkojulkaisu] Viitattu 6.11.2023. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf